БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй, орган.

№ 226 (8751)
СЕНТЯБРИИН 24
СРЕДА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

…радай гэгээрэлые хүгжөөхэ шухала зорилгонууд

…Правдын» сентябриин 21-нэй но… толилогдоhон «Ажабайдал… hургуулиин холбоо барисаае …бэхижүүлхэ, орон дотор ара… гэгээрэлые саашадань хүгжөө… тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой бэ… …е бүхы совет хүнүүд угаа ехэ …баяртайгаар угтаhан байна. …бэшэг соо хэлэгдэhэн дурад… …нуудые КПСС-эй ЦК-гэй Пре… …зидиум hайшаан баталаа. Энэ доку… …хэдэн миллион ажалшадай, …советскэ обществын аша ту… …зорюулагдажа, ургажа ябаа …ниие хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй hу… …алые шэнэдхэн hайжаруулха … Коммунистическэ партиин …битар ехэ анхарал хандуулжа …ые харуулна.

…вет засагай дүшэн жэлэй тур… …оо Советскэ Союз дотор дунда … дээдэ hуралсал ехэхэн ам… …жалтануудые туйлаа. Урдань, рево… …люциин урда тээхи Россида эхин, … hургуулинуудта оройдоо 9,6 …миллион хүнүүд hурадаг байгаа. …зоной нилээд ехэ хубинь үзэг… … мэдэхэгүй байhан юм. Агуу… Октябрь манай ороной ара… …да ёhотой лэ культурна рево… …асараа, наукын болон культу… … бүхы туйлалтанууд олониитын …туhада хэрэглэгдэдэг болоо. …ай гэгээрэл хүгжэхэ замдаа …ой ехэ алхам хээ. Үнгэрhэн …58 онуудай hуралсалай жэлдэ … ниитэ-hуралсалай hургуули… …ай hурагшадай тоо 28,7 мил… …хүрэhэн байна. Совет засагай …үдтэ дунда hургуулиин аха… … классуудай hурагшадай тоо …хин шахуу олошороо.

… дээдэ болон тусхай дунда …улиин туйлаhан амжалта …ой юм. Революциин урда тээ… …ссиин дээдэ hургуулинууд бо… техникумүүдтэ оройдоо 182 …ан студентнэр hуралсадаг бай… Мүнөө тэдэнэй тоо 4 миллион … хүн болотороо ургаа. Мү… …ээдэ hургуулинуудта 2,1 мил… …луүтэй хүнүүд hуралсана. … дээдэ hургуули советскэ … интеллигенциин гайхамшаг …нуудые — инженер, агроном, …ник, багша, врачууд болон … мэргэжэлтэдые бэлэдхээ. Мү… Советскэ Союз дотор дээдэ, … дунда hургуулитай 6,8 мил… шахуу мэргэжэлтэд хүдэлнэ.

…эйе тойрон дабшадаг совет… …гэдэхи одоной замбуулин …бигдаад байхада, советскэ … болон техникын туйлаhан …омо ехэ илалтын шалтагаа… … нэгэниинь хадаа СССР до… …унда болон дээдэ hургуулиин …ээр хүгжэhэн баримтые капи… …листическэ дэлхэйн олохон хү… …мэдэрhэн байгаа.

…ай ерээдүй советскэ арадай …лдэ шэнэ, бүри ехэ амжал… …ые асарха юм. Совет орон … гэгээрэлые хүгжөөхэ талаар … ехэ амжалтануудые туйла… …айбашье, энээгээрээ hанаагаа …гүй, энэ hуралсалые нилээд …аруулхые хараална. Комму… …ическэ байгуулалтын шэнэ ша… …дэ Совет ороной үмэнэ та… …ад байhан зорилгонууд, илан… … техническэ дэбжэлтын холын …та угаа ехэ түсэбүүд дунда … дээдэ hургуулиин хүдэлмэ… …шэнэ шатада гаргаха, энээн …биин байгаа горьтойхон ду… …нуудые усадхахые эринэ. …байдалтай нягта холбоогүй …ниинь манай дунда, дээдэ …улиин гол дутагдалынь боло… …манай дунда hургуули бүхы … юрэнхы hайн эрдэм үгэдэг, …е тэрэниие дүүргэгшэд оло… … ашатай туhатай ажал хү… …ридэ хабаадахаар бэлэн бэшэ … Гэхэтэй хамта дунда hур… … дүүргэгшэдэй диилэнхи ху… …үйлэдбэридэ хүдэлхэеэ ошохо, …лаа дүүргэмсээрээ комму… …ическэ общество байгуулхын … бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэб… …гээр хабаадалсаха ёhотой.

… болохолоороо, советскэ …лида хүмүүжэгшэд hургуу… …hуража байхадаа олониитэдэ … ажал-ябуулгада, ажал хү… …ридэ, социалистическэ гүрэ… … хүгжэхын түлөө баяли… … байгуулгада хабаадахаар …бэлдэхэ ёhотой. Манай об… …о дотор хара хүсэнэй ажал хүндэлдэггүй хүнүүдэй хүмүүжүүлэгдэжэ байhан ушартай бидэнэр эбсэхэ ёhогүйбди.

hургуулида hурахаяа ороhон бүхы үхибүүдтэ иимэ лозунг уялгата байха ёhотой — **ашатай туhатай ажал хүдэлмэридэ, коммунистическэ обществын байгуулалтада хабаадахаар бэеэ бэлдэхэ.**

Манай ургажа ябаа үетэниие ажабайдалда, ашатай туhатай ажал хүдэлмэридэ бэлэдхэхэ, социалистическэ обществын ёhо гуримуудые гүнзэгыгөөр хүндэлхөөр манай залуушуулые хүмүүжүүлхэ зорилго хадаа манай hургуулиин гол шухала зорилго болохо ёhотой.

hургуули хадаа эрдэмэй эшэ үндэhэнүүдые hайнаар мэдэхэ, тэрэшэлэн хара хүсэнэй ажал саг үргэлжэ эрхилжэ шадаха, алишье талаараа эрдэмтэй хүнүүдые бэлдэхэ, обществодо ашатай туhатай байха, обществодо хэрэгтэй баялигуудые үйлэдбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха хүсэл эрмэлзэл залуушуулда олгохо зорилготой.

Нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэг соо хараалагдаhан гол шухала дурадхалнуудые үндэhэлэн, манай дунда болон дээдэ hургуулиие шэнэдхэн хубилалгые бэелүүлхэ хэрэг гараад байна.

Дунда hуралсалые хоёр шата болгон хубаагаа hаа дээрэ гэжэ тоологдоно. Нэгэдэхи шатань—7—8 класс хүрэтэр hуралсаха, 2-дохи шатань—ниитэ, политехническэ болон мэргэжэл абаха hуралсал элдэб формоор тааруулан саашадань эрхилхэ ябадал болоно. Тиихэдэ 2-дохи шатын hуралсал ашатай туhатай ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотой байха зэргэтэй.

hургуулидахи hуралсалые хубилгаха тухай дурадхалнууд дунда hуралсалай хэмжээе бага болголгодо, тэрээниие долоон жэлэй гү, али найман жэлэй hуралсалаар hэлгүүлгэдэ огто шэглүүлэгдэнэ бэшэ гэжэ нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тухайлан хараалагдаhан хэмжээябуулганууд бүхы дуратайшуулда гүйсэд дунда, hүүлээрнь дээдэ hургуулитай болохо арга олгохо юм.

Дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдтэхи hуралсал мүн лэ ажабайдалда дүтэлүүлэгдэhэн, ашатай туhатай ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотой байха ёhотой. Дээдэ hургуулинуудта ажабайдалай дүй дүршэлтэй, олон жэлдэ ажал хүдэлмэри хэhэн залуушуулые абаха, дээдэ hургуулинуудта hурадаг хүдэлмэришэд болон таряашадай тоое бүри олон болгохо шухала.

Социализмын үедэ залуушуулые зүбөөр хүмүүжүүлхэ асуудал имагтал hуралсалые ашатай туhатай ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор ябуулхада шиидхэгдэхэ гэжэ В. И. Ленин hургадаг hэн. КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhэ hуури дээрэ манай hургуулинуудта политехнизаци бэелүүлэгдээ, hурагшад ажал хүдэлмэридэ хабаадуулагдадаг болоо. Гэбэшье, эдэ бүгэдэ ажабайдалай эрилтэнүүдые дүүрэнээр үшөөл ханганагүй.

Нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэг хадаа дунда болон дээдэ hургуулиин шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хараа шугамуудые тодорхойлно. Эдэ асуудалнуудые советскэ олониитэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ юм. Мүн эдэ асуудалнууд дээдэ, дунда hургуулиин багшанарай коллективүүдэй үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдана. Энэ бэшэгэй гол удхань юуб гэхэдэ, дунда болон дээдэ hургуулиие шэнэдхэн хубилалгын тодорхой формонуудые эгээл демократическа арга замаар тодорхойлхо хэрэгтэ зорюулагдана. Дунда болон дээдэ hургуулинууд тушаа тодорхой шиидхэбэринүүд союзна республикануудай Верховно Соведэй сесси дээрэ эсэслэн абтаха.

СССР дотор дунда болон дээдэ hуралсалые саашадань hайжаруулха ябадал ажахын болон культурын бүхы hалбаринуудта хэрэгтэй кадрнуудые бүри hайнаар бэлэдхэлгэдэ, коммунистическэ байгуулалтын туйлай ехэ түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ нүлөөлхэ байна.

(«Правдын» сентябриин 23-най түрүү бэшэгhээ).

…ДЭ hУРГУУЛИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

… дотор дээдэ эрдэмдэ hура… …мые хубилгаха, дээдэ болон … дунда hургуулинуудта хү… …рилэгшэдые бэлэдхэлгын ша… …hайжаруулха асуудал зүбшэн …ын тулада дээдэ hургуули… … хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн …да сентябриин 22-то нээг…

… hургуулинуудай хүдэлмэ… … саашадань шэнэдхэн табиха … тухай СССР-эй Дээдэ hур… …нуудай министр В. П. Елютин …ал хээ. ВЛКСМ-эй XIII съезд … нүхэр Н. С. Хрущевой үгэ хэ… … табиhан, мүн «Ажабай… … hургуулиин холбоо бари… …улам бэхижүүлхэ, орон дотор … гэгээрэлые саашадань … тухай» дурадхалнуудай …эрилтэнүүдые үргэнөөр бэе… … шухала гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. hургуулинуудые ажабайдалтай улам hайн холбоотой болгохо тухай, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК-гэй Президиум hайшааhан байха юм.

Залуушуулые hургаха хүдэлмэри ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй холбоотойгоор ябуулха тушаа элдэб олон дурадхалнуудые энэ зүблөөн хаража үзэхэ зэргэтэй гэжэ В. П. Елютин тэмдэглээ.

Удаань үгэ хэлэлгэн болоо. Москва, Ленинград, Киев, Днепропетровск болон ороной бусад городуудай томо томо дээдэ hургуулинуудай эрдэмтэд болон хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Зүблөөн хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлhээр.

(ТАСС).

КПСС-эй XXI СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Социалистическэ мүрысөөндэ бүгэдөөрөө орохо

Бидэ Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхозойхид партиин ЦК-гэй сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бүримүhэн hайшаагаад, түрэл партиингаа XXI съездые угтуулан, ажалай шэнэ амжалта туйлахаар зоригжонобди. Тиихэ зуураа дээшэлүүлэгдэhэн шэнэ социалистическэ уялгануудые абанабди. Ажал хүдэлмэрээ эмхитэй hайнаар ябуулжа, байгша 1958 ониие ажалай ехэ амжалтаар дүүргэхэбди. Энэ зорилгоор колхоздомнай ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Ургаса хуряалгын, үрэhэ хаалгын бүхы хүдэлмэриие октябриин 15 болотор сүм дүүргэхэ. Тусхайлбал, хартаабхынгаа ургасые сентябриин 20 болотор хуряажа дүүргээд, сахарай свёкло, турнепсые октябриин 5 хүрэтэр хуряан абаха, мүн залёнко хуряалга, hолоомо, михиинэ суглуулга, hүрилэлгые октябриин 15 болотор дүүргэхэ зорилго табигдана.

Энэ жэлдэ колхознай хүсэд хүрэхэ үрэhэ хүрэнгэ хаhа сагтань бэлдэжэ абаха юм. Мүнөө бүхы ороохо тарянаймнай үрэhэ хүрэнгэ hайса сэбэрлэгдэжэ бэлдэгдэнхэй. Хаагдаhан бүхы үрэhэ хүрэнгээ Советскэ Конституциин hайндэр болотор наринаар сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэбди.

Артелиимнай hаалишад мүн лэ ехэ зорилго табинхай. Сентябрь hараhаа декабрь hара хүрэтэрхи үе соо hара бүхэндэ үнеэн бүриhөө 200 литрhээ бага бэшэ hү hаахаар шиидээ. Тиигэжэ hаалишаднай абаhан социалистическэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө оролдожо байна.

hү абаха, гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 400 центнер hү тушааха, худалдаха уялга абанабди. Мяха абаха, худалдаха түсэбөө январиин 1 болотор дүүргэжэ, 500 центнер үхэрэй, 100 центнер гахайн, 120 центнер хониной, 30 центнер шубуунай, 80 центнер адуунай мяхан тушаагдаха, худалдагдаха байна. Гадна шэнэ жэл болотор 30 мянган тахяагай үндэгэ гүрэндөө худалдахаар хараалнабди.

Тэрэшэлэн үхэр малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ноябриин 1 болотор сүм дүүргэхэбди. Энэ үе соо малшад өөhэдынгөө хүсөөр бууса, хашаа хорёонуудаа заhабарилха, дулаалха юм. Комплексно бригадануудай барилгашад шэнээр баригдажа байhан үхэр малайнгаа байрануудые бүтээжэ, ашаглалгада оруулха юм. Үбэлжэлгын үедэ hаалиин гүүртэ, хонишодой отара бүхэндэ малай уhа бүлеэдхэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо бэлдэхэ байна. Октябриин 15 болотор малайнгаа байрануудта бүхы тэжээлэйнь 30 процентые зөөжэ абахабди.

Колхозой правлени, партийна организаци эдэ уялгануудайнгаа дүүргэлтые Октябриин 41-дэхи ойн үдэрэй урда тээ шалгажа, дүнгынь гаргаад, түрүү hуури эээлhэн комплексно бригадада 2 мянган түхэриг мүнгэн шан үгтэхөөр хараалагдана. Ажал хүдэлмэрээ hайнаар ябуулhан бусад бригадануудта мянга-мянган түхэриг мүнгэн шан үгтэхэ юм.

(Энэ уялга артелиин гэшүүдэй хамтын суглаан дээрэ баталагдан абтаба).

Г. С. Будаев Баргажанай аймаг дотор түрүү комбайнерай зэргэдэ гаранхай. Энэ комбайнер үдэртөө 10 гектар таряа хуряахын орондо 20—25 гектар таряа суглуулан сохино. **Зураг дээрэ:** Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү комбайнер **Г. С. Будаев.**

З. Веснинагай фото.

Гүрэндөө түсэбhөө гадуур таряа тушаана

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда зорюулагдаhан митинг, суглаанууд Курумканай аймагай колхозуудта, эмхи зургаануудта үнгэргэгдэжэ, шэнэ шэнэ уялганууд абтажа байнхай.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Эхэ орондоо түсэбhөө гадуур 10 мянган пүүд эрхим шанартай таряа тушааха уялга абаа. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэндөө түсэбhөө гадуур 13200 пүүд ороохо худалдаха гэhэн уялгаяа дүүргэжэ байнхай. Тэрэшэлэн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид 1200 центнер таряа түсэбhөө гадуур худалдаба.

Аймагай колхозууд съездын урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод, үрэhэ хааха түсэбөө октябриин 1 хүрэтэр дүүргэхэ, таряа хуряалгаяа сентябриин 25 болотор сүм дүүргэхээр байна. Зелёнко, hолоомо хуряаха хүдэлмэри октябриин 1-дэ дүүргэгдэхээр хараалагдаба.

Адуу малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ.

Б. Жамбалов.

Н. А. Копищенко КПСС-эй XXI съездын урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, халаан бүриингөө даабариие үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ байнхай. **Зураг дээрэ:** Тимлюйн цементын заводой эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист **Н. А. Копищенко** ажаллажа байна.

А. Мантаевай фото.

БУРЯДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Малые намар бэлшээн таргалуулха талаар Мухаршэбэрэй аймагай „Үнэн" колхозой дүй дүршэл тухай

hүүлэй жэлнүүдтэ Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхоз малайнгаа ашаг шэмые горьтойгоор дээшэлүүлээ гэжэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ. Тиигэжэ үнгэрhэн 8 hарын туршада үнеэн бүриhөө 1142 литр hүн hаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо үнеэн бүриhөө 257 литр hүн ехээр hаагдаа. Үнгэрэгшэ жэл хонин бүриhөө 3,2 килограмм ноохон хайшалагдаhан hаа, энэ жэлдэ 4,3 килограмм хайшалагдаhан байха юм. Бэлшээн таргалуулха отарын 435 толгой эрье хонид август hарада тус бүридөө 59,8 килограмм шэгнүүртэйгээр, тэрэ тоодо 358 толгойнь тарган hайнда сэгнэгдэжэ, гүрэндэ худалдагдаа. Мүн бэлшээн таргалуулха гүүртын заhагдаhан эрэ хашарагууд сүүдхэдээ 845 граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ. Тиихэдэ 1928 хонин тус бүридөө сүүдхэдэ 83 граммаар шэгнүүрээ нэмээhэн байна. Сентябриин 1-нэй мэдээгээр 100 эхэ хонин бүриhөө 101 хурьган түлжүүлэгдээ. Мүнөө бүхы малынь тобир тарган.

Иимэ амжалта хайшан гэжэ туйлагдааб гэхэдэ, колхозойхид малые бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулжа, тэрэниие зүбөөр эмхидхэhэн байна. Илангаяа малые намарай үедэ hайнаар, зүбөөр бэлшээридэ ябуулан, хүшэ шадал ехэтэй, тобир тарган болгожо, үбэлжөөндэ оруулха тухай горьтой хүдэлмэри хээ.

Зундаа малынь түхэреэн сүүдхэ соо адуулгада ябуулагдадаг. Тусхай түсэбэй ёhоор 10—15 хоноод лэ гүүртэ, отаранууда малай бэлшээри hэлгүүлэгдэдэг, hайн тунга, эдеэлсэтэй бэлшээридэ абаашагдадаг. Зунай үедэ үнеэд бэлшээри дээрээ hаагдадаг, амаруулагдадаг. Тиимэhээ үнеэдые оруулжа hааха хорёо баридаггүй. Гадна бэлшээриин газарта түрүүлэн эбэртэ бодо мал ябуулаад, удаань хонидые бэлшээдэг заншалтай.

Колхоздо тусхай түсэбэй ёhоор таарамжатай, зүбөөр хэнзэ ногоотой сабшалангай газар, ургасынь хуряаhан полинууд хэрэглэгдэдэг. Үбhэ хуряалгын үедэ hүрилэгдэhэн үбhэн дары хорёологдоод, тэндэнь колхозой мал адуулагдадаг. Зарим нэгэ участогта ороохо тарянай хуряагдажа дүүргэгдэхэдэнь, мүн лэ энэ мэтээр хэрэглэгдэдэг байна.

Мүнөө үедэ хүдөөгэй бэлшээри, хэнзэ ногоотой сабшалан, ургасынь хуряаhан тарялангай газарта мал бэлшээхэ тусхай түсэб эндэ табигдаа. Хараалhан энэ түсэбөө бодото дээрэнь наринаар бэелүүлжэ, энэ колхоз ниитынгээ малые үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэжэ байнхай.

Колхоздо мэргэжэлтэд, малшад зүбөөр хубаарилан табигдадаг. Дүй дүршэл ехэтэй колхознигууд, коммунист болон комсомолшуудай олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлдэг.

Гэбэшье тус колхозой ажал хүдэлмэридэ горьтой дутагдалнууд бии гэжэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Малшадта таарамжатай hайн гэр байра түхеэрэгдээгүй. Тэдэнэй культурна эрилтэнь саг соогоо хангагданагүй. Гүүртэ, отарануудта газетэ, журнал, ном абаашагдадаггүй. Колхознигууд радиогүй байhаар. Нүүдэл наймаа эмхидхэгдээгүй байна. Үнеэ hаахадаа ариг сэбэрые сахиха эрилтэнүүд дүүргэгдэнэгүй. hү хэдэг амhарта hайса сэбэрлэгдэнэгүй.

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ асуудалаар тусхай тогтоол гаргаа.

Малые зунай, намарай бэлшээридэ ябуулха талаар «Үнэн» колхозой дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхыень Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомуудые, тэдэнэй дэргэдэхи хүдөө ажахын инспекцинүүдые Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалаа.

Малые зунай, намарай бэлшээридэ ябуулха тухай «Үнэн» колхозой дүршэлые согсолоод, тусхай брошюра болгожо гаргахыень Бурядай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствые тогтоол соогоо уялгалба.

Колхозуудта малые намартаа бэлшээн таргалуулха ябадалые hайжаруулха, бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхэ тухай аймгүйсэдкомууд хэмжээ абаха болоо.

Малшадай культурно-ажаhуудалай эрилтые саг соонь хангаха талаар «Үнэн» колхозой правленидэ эрилтэ табигдаба. Нэн түрүүн малшад тусхай хубсаhаар хангагдаха, hаалишадта умывальник, мылэ, полотенцэ, hү шүүхэ марли үгтэхэ болоно.

Гүүртэ, отарануудта тусхай графигаар, hарадаа 2-hoo үсөөн бэшэ нүүдэл наймаа эмхидхэхэ тухай Буркоопсоюз уялгалагдаба.

Таряа хуряалга, үрэhэ хаалгые түргэдхэхэ шухала

Хэжэнгын «Победа» колхоздо «С-6» комбайнаар ажаллаhан Хэжэнгын МТС-эй залуу механизатор Н. Намсараев 346 гектар, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо мүн лэ иимэ маркын комбайн жолоодогшо М. Гатилов—359 гектар, Г. Гатилов—355 гектар таряа хуряаба. Эдэ комбайнернууд үнэхөөрөөл оролдолго ехэтэйгээр, шадамар бэрхээр ажаллаа.

Гэбэшье таряа хуряалга аймаг дотор үшөөл дүүрээдүй, бүхы тарянайнь 93,3 процент хуряагдаад байна. Зарим колхозууд таряа хуряалгаяа ехээр удааруулжа, аймагаа гэдэргэнь татана. Гээгдэнги колхозуудай тоодо, таряа хуряалгаяа миил 74,5 процент дүүргэhэн «Заря», 81,1 процент дүүргэhэн «Коммунизм», 90 процент дүүргэhэн «Заветы Ильича» артельнүүд оролсоно. Дурсагдаhан эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Житихин, Дарижапов, Занграев гэгшэд таряа хуряалгадаа муу бэлэдхэлтэйгээр, оройтожо ороод, машина, техникээ дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэжэ шадаагүй, хуряалга дээрэ социалистическэ мүрысөө ёhотой hайнаар эмхидхээгүй байшоо. Эдэ колхозуудта ажаллажа байhан олонхи комбайнернууд бүтээсэ багатайгаар ажаллана. Хуряалгын эхилhэн сагhаа хойшо «Коммунизм» колхоздо «С-6» комбайнаар нүхэр В. Ларионов оройдоол 40 га, нүхэд В. Михайлов, Н. Хонихоев 75—84 га таряа хуряагаа. Тиихэдэ «Заветы Ильича» колхоздо ажалладаг комбайнер Афанасьев миил 32 га таряа хадаhан байха юм.

Таряа хуряалгые шамдуу түргэн дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй тарилгада үрэhэ хүрэнгэ хүсэд хаажа бэлдэхэ гээшэ тон шухала хэрэг болоно. Теэд үрэhэ хүрэнгэ хааха түсэб тус аймагта оройдоол 67,7 процент дүүргэгдээд байна. Хаагдаhан үрэhэ хүрэнгэншье диилэнхидээ миил зернопультаар гаргагданхай. Эндэ таряа сэбэрлэхэ орёо оньhон гурбан «ОС-3» маркын машина бии. Эдэнэй хоёрыень «Эрдэм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд худалдажа абанхай. Нүгөөдэнь Хэжэнгын МТС-тэ мүнөө болотор эбдэрхэй хэбтэнэ. Заhабарилха гэхэдэ, hэлгэхэ часть детальнууд олдоногүй гэлсэдэг.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «ОС-3» машина яhала hайнаар ашаглагдана. Энэ колхоз үрэhэ хааха түсэбөө сентябриин 15-да 101,4 процент дүүргээд байнхай. Эндэ яhала hайн шанартай 6740 центнер үрэhэн хаагдаа. «Победа», «Заря», Тельманэй нэрэмжэтэ колхозууд үрэhэеэ хаажа үргэлжэлhөөр. Тиихэдэ «ОС-3» машинатай «Эрдэм» колхоз оройдоол 49,5 процент үрэhэ хаагаа. Аймагай «Заветы Ильича», «Коммунизм», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд бүхы хэрэгтэй үрэhэнэйнгөө миил 32—52 процентынь хаагаа нэрэтэй болонхой.

Дурсагдаhан эдэ колхозууд таряа хуряалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэжэ, үрэhэ хүрэнгэ хаалгаяа түргэдхэхэ, таряа сэбэрлэдэг бүхы машина, түхеэрэлгэнүүдээ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ ёhотой. Энэ хүдэлмэриие түргэдхэхэ, шамдуулха талаар илангаяа колхозуудай агрономууд, эмхидхэхы ехэ ажал хэхэ зорилготой. Тиихэдэ аймагай хүдөө ажахын инспекциин главна агроном нүхэр Тайнов энээн тушаа тобшолол хэжэ, зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Д. Доржиев.

Республикын колхоз, совхозуудта шэнэ газар, намарай пар хахалалгын ябаса тухай

1958 оной сентябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Шэнэ газар хахалалга	Намарай пар хахалалга
Байкало-Кударын	32,0	—
Баргажанай	23,6	20,8
Бичурын	31,6	0,4
Зэдын	42,9	6,5
Яруунын	64,5	—
Заиграйн	30,1	—
Закаменай	2,8	20,4
Иволгын	1,7	5,3
Кабанскын	21,4	26,3
Хэжэнгын	65,7	—
Кударын	13,1	1,1
Курумканай	21,2	—
Мухаршэбэрэй	10,9	4,9
Прибайкальска	8,7	4,8
Хориин	19,4	—
Сэлэнгын	23,1	12,7
Тарбагатайн	11,0	25,0
Ториин	15,0	8,1
Түнхэнэй	82,2	24,6
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	75,3	—
Яруунын	79,7	21,7
Кяхтын	55,5	3,3
Сэлэнгын	5,2	18,6
Хориин	99,8	14,6
«Эрдэм»	31,7	53,3

КПСС-эй БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ V ПЛЕНУМ

КПСС-эй областной комитедэй V пленум дээрэ «Республика дотор уһалуури хэхэ барилгануудые үргэдхэхэ, мүн уһалагдадаг газарай талмайе ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай» гэһэн асуудалаар обкомой секретарь нүхэр **В. И. Дубровский** элидхэл хэбэ.

— Бурядай областной партийна организаци хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, дүтын 3—4 жэлэй туршада республикаяа ашаг шэмэ ехэтэй, хүгжэнги мал ажахытай болгохо гэһэн нэн түрүүнэй зорилго табиһан байгаа,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Энэ зорилгые дүүргэлтэ болгохын тула тэжээл бэлэдхэлэй гээгдэлые түргөөр усадхаха шухала. Тиимэһээ газар таряалангаа һайжаруулжа, ороohо тарянай, үбһэ ногооной ургасые эрид дээшэлүүлхэ, шэнэ газар ашаглажа, хүдөө ажахын эдлүүриин газарые үргэдхэхэ, уһалуури хэхэ барилга үргэнөөр ябуулжа, уһалагдадаг газарай талмайе үргэдхэхэ гээшэ хойшолуулагдашагүй, онсо удхашанартай хэрэг мүн.

Энээнэй урда тээ болоһон КПСС-эй обкомой IV пленум республикынгаа хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ зорилго табиһан байгаа. Колхоз, совхозуудта мяха абалгые ойрын 5 жэлдэ 3 дахин, ноохо — 2,4 дахин ехэ болгохоор, тиихэдэ һү һаалгые хоёр жэлэй туршада 1,5 дахин ехэ болгохоор хараалагдаа һэн. КПСС-эй обкомой энэ пленумэй һүүлээр манай хүдөө ажахын ажалшад шэнэ зорилгонуудые урдаа табижа, бүри ехэ дээшэлүүлэгдэһэн түсэб болон уялгануудые бэедээ даажа абаа. 1962 ондо хонидой тоо толгойе 2,2 миллион хүргэхэ гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, хоёр дахин олошоруулха, эбэртэ бодо мал 296 мянган толгой, тэрэ тоодо үнеэд 110 мянган толгой болохо, үнгэрһэн жэлэйхиһээ 55 процентээр ургаха юм. Үнеэн бүриһөө 2,3 мянган килограмм һүн һаагдахаар, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноохо хайшалагдахаар хараалагдана. Гахай болон шубуудые олоор үсхэбэрилжэ, олон аймагуудта мяха ехээр үгэдэг мал үсхэжэ, мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ зорилго табигдаһан байгаа. Мүнөө КПСС-эй XXI съезд ерэхэ жэлэй эхеэр зарлагдахань. Энэ болзорто зорюулан республикын колхоз, совхозууд ажахыгаа хүгжөөхэ талаар бүри ехэ уялгануудые абахань дамжаггүй. Эдэ ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула малай бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгые табан жэл соо 2,8 дахин, шэмэтэ тэжээл—4 дахин, концентрированнэ тэжээл 5 дахин ехэ болгохо хэрэгтэй.

Тиимэһээ ороohо тарянай, үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлжэ, тэжээл бэлэдхэлэй гээгдэлые усадхаха гээшэ манай нэн түрүүнэй шухала зорилго болоно. Юуб гэхэдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ мал ажахын хүгжэлтэһөө жэл ерэхэ бүри гээгдэжэ байна. Һүүлэй 4 жэл соо ашаг шэмэтэ малай, илангаяа хонидой тоо толгой хоёр дахин шахуу олошороо, һү һаалга, ноохо хайшалалга хоёрһоо үлүү дахин ехэ болоо. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэлгэ нөөхил хэмжээндээ үлэһэн байна. Нийтын мал илангаяа концентрированнэ тэжээлээр мууса хангагдана. Хориин, Сэлэнгын, Зэдын, Яруунын, Заиграйн болон бусад зарим аймагуудай колхоз, совхозууд энэ талаар ехэ гээгдэлдэ оронхой.

— Иимэ байдал саашадаа огто тэсэшэгүй,—гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ.—Газар таряалангаа эрид хүгжөөжэ, үндэр баян ургаса абаха талаар ёһотой хэмжээнүүдые абаагүй һаамнай, малнай эдихэ юумээр ходо дуталдажа, ашаг шэмэ багатай байха, тураха, һубайрхаһаа гадна, үхэхэнь олошорхо байна.

Үндэр ургаса абахын тула хэмжээнүүд абтагдаагүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ олон колхоз, совхозууд энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа. Тарилгада сэбэр пар ехээр хэрэглэгдэдэг болоо, оло мянган гектар шэнэ газар ашаглалгада оруулагдаа, газар уһалха хэрэг һайжараа, наг шэбхэ элбэгээр хэрэглэгдэдэг, агротехникын заабаринууд зүбөөр бэелүүлэгдэдэг болонхой. Ажалай эмхидхэл болон түлбэри һайжараа.

Энэ жэлдэ ган гасуурта нэрбэгдэбэшье Бичурын, Түнхэнэй, Мухаршэбэрэй, Кабанскын болон Байкало-Кударын аймагуудай олон колхозууд һайн ургаса ургуулжа, гектар бүриһөө 12—15 центнер ороohо таряа абажа байна. Тиигэжэ ороohо таряа тушааха талаар гүрэнтэйгөө сүм тоосоно, үрэһэнэй, тэжээлэй болон колхоз доторхи бусад фонднуудые байгуулаад, колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ ороohо таряа элбэгээр хубааханъ.

Тэрэшэлэн Кударын аймагай колхозууд мүнөө жэл сабшалангайнгаа бүхы талмай дээрэһээ гектар бүриин 11 центнер үбһэ сабшажа, нёдондо жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ үбһэ бэлдэбэ. Калининай нэрэмжэтэ, «40 лет Октября», Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд дунда зэргээр гектар бүриин 18—21 центнер үбһэ хуряагаа. Бүхыдөө аймаг нёдондо жэлэйхиһээ 1,7 дахин ехэ силос дараба. Тиихэдэ Кировэй нэрэмжэтэ, «Путь Октября» колхозууд үнеэн бүридөө 8—10 тонно силос дараһан байна.

Саашань элидхэлшэ Баргажанай, Иволгын, Курумканай аймагуудай колхозуудай, Бичурын совхозой болон зарим бригадануудай, звенонуудай үбһэ ногооной, кукурузын үндэр баян ургаса абаһан тухай хэлэнэ. Эдэ жэшээнүүд хадаа сагай уларилай тааруу зохид бэшэшье һаань, һайн ажалай ашаа үрээр ороohо тарянай, үбһэ ногооной үндэр ургаса абажа, ажахынгаа эрилтэнүүдые дүүрэн хангаха арга боломжо хаанашье бии байһаниие гэршэлжэ үгэнэ.

Теэд республика доторнай энэ арга боломжо хүсэд һайн хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэ дээрэһээ олон колхоз, совхозууд ороohо тарянай, үбһэ ногооной бага ургаса абадаг байна бшуу. Мүнөө жэл республикымнай колхоз, совхозуудта дунда зэргээр гектарай 5,5 центнер ороohон, 6,4 центнер үбһэн, 18 центнер силосэй ургаса абагдахаар хүлеэгдэнэ.

Ган гасууртай тэмсэхэ хэрэгтэ, хүдөө ажахын ургамалай ургасые саашань дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ областной партийна организаци анхаралаа саг үргэлжэ хандуулха ёһотой. Энэ хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулхын тула мүнгэн зөөри ехээр һомологдохо байна. Мүн ажалай эмхидхэл болон хүтэлбэри һайжаруулха шухала. Тиигэбэл энээндэ гаргагдаһан гаргаша дүүрэн харюулагдаха байһаниинь мэдээжэ.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ хүдэлмэриие саг соонь үнгэргэбэл һайн үрэ үгэдэг байһан тухай наука болон түрүү дүй дүршэл гэршэлнэ. Тиимэһээ мүнөө оройтонгүй хойто жэлэй үндэр баян ургасын түлөө тэмсэлые хаа хаанагүй дэлгэрүүлжэ, тарилгын участок бүхэндэ ямар культура таригдаха байһаниие тодорхойлхо, ороohото культурануудай болон хартаабхын үрэһэ хүсэд дүүрэнээр хааха, шэнэ газар элдүүрилжэ, тарилгын талмайе үргэдхэхэ талаар хэмжээнүүдые абаха шухала. Областной партийна конференциин шиидхэбэриин ёһоор 250 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилжэ ашаглаха байнабди. Шэнэ газар элдүүрилхэ энэ жэлэй түсэб заабол дүүргэгдэхэ ёһотой.

— Ган гасуурта дайрагдадаг Забайкалиин эрхэ байдалда, — гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ,—газар уһалалга хадаа ургамалай ургаса дээшэлүүлгын шиидхэхы арга нүхэсэл болоно. Улан-Удэдэ, Эрхүүдэ болоһон манай эндэхи үйлэдбэрийн хүсые шэнжэлхэ зүблөөнүүд Забайкалида уһалуури хэхэ барилганууд дые үргэдхэхэ, илангаяа манай республика дотор энэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха гэжэ зүбшөөрһэн байна. Республикын экономикые саашадань хүгжөөлгэдэ уһалуури хэхэ барилгые үргэнөөр ябуулжа, уһалагдадаг газарай талмайе ехэ болгохо хэрэг онсо удхашанартай байһаниие хараадаа абаад, партиин областной комитедэй бюро энэ асуудалые пленум дээрээ зүбшэн хэлсэхэ гэһэн байгаа.

Бурядай республика уһаар баян юм. Манай эндэ 9 мянга шахуу гол, горхон урдана. Тэдэнэй 2 мянга гараниинь 10 километрһээ дээшэ ута юм. СССР-эй Наукануудай академиин экспедициин тодорхойлһоной ёһоор, республика доторнай 600 мянган гектар газар уһалагдажа болохо байна. Забайкалиин таряашадай олон жэлэй дүй дүршэлые, мүн Онохойн мелиоративна туршалгын станциин мэдээе баримталан, уһалагдадаг газарһаа үндэр баян ургаса хуряагдадаг байһан тухай элидхэлшэ хөөрэнэ. Газараа уһалжа байхадаа наг шэбхэ болон минеральна утэгжүүлгэнүүдые хэбэл бүришье һайн ургаса гарадаг байна.

Энэ талаар Онохойн станциин хэһэн хүдэлмэриие хаража үзэлтэй. Эндэ уһалагдадаггүй газар дээрэһээ гектарай 10 центнер шэнииисэ болон овёсой ургаса абтадаг һаа, хабар нэгэ дахин уһалхада гектарай 15,2 центнер, 2—3 дахин уһалхада 20—28 центнер ургаса абтадаг байна, тиихэдэ 10 тонно наг шэбхэ минеральна утэгжүүлгэтэй хэхэдэнь гектарай 40,3 центнер абтаһан байна. Уһалагдаагүй газар дээрэһээ гектарай 54 центнер кукурузын ургаса гарадаг байгаа һаа, хабар 2—3 дахин уһалхадань 318 центнер хүрэнэ. Мүн сабшалан дээрэһээ ургаса хуряалга гектарай 8,5 центнерһээ 3 дахин уһалһанай һүүлээр 24,7 центнер хүрэтэрөө дээшэлээ, тиихэдэ наг шэбхээр утэгжүүлхэдэнь 48,2 центнер болоһон байна.

Сабшалан, таряалангаа уһалжа, үбһэ ногооной болон кукурузын баян ургаса абаһан түрүү хүнүүдэй дүй дүршэл тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ. Бичурын, Баргажанай, Сэлэнгын, Заиграйн болон бусад аймагуудай колхоз, совхозууд таряалан, сабшалангайнгаа талмай дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргажа тарааһан, уһалһан дээрэһээ үбһэ ногооной, ороohо тарянай үндэр баян ургаса абаһан байна. Эдэ жэшээнүүд хадаа үндэр баян ургаса абаха хэрэг өөһэдымнай гарта байһаниие харуулна. Теэд манай олохон колхоз, совхозууд газараа уһалха, хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ябуулна. Республика доторнай 566 уһалууриин системэ бии. Тэдэнэй 47-ниинь гүрэнэй мэдэлэй юм. Энээгээрээ 170 мянган гектар газар, тэрэ тоодо 110 мянган гектар сабшалан уһалха аргатайбди.

Гэхэ зуура уһалууриин олон системэ хүсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэһээ мүнөө жэл республика доторнай урдань уһалагдажа байһан 40 мянган гектар газар уһалагдаагүй үлэшөө. Наука болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин дүй дүршэлөөр һайн гэжэ гэршэлэгдэһэн хабар, намарай уһалалга һайнаар хэгдэнэгүй. Энээнэй шалтагаан манай эндэ уһанай багаһаа бэшэ, харин уһалуури хэхэ барилгын муу байһанһаа болоно. Уһалууриин канавануудай болон бусад түхеэрэлгэнүүд саг соогоо сэбэрлэгдэдэггүй, бог шоройдо дарагдашаһан байдаг. Тэдэниие заһабарилха тухай анхарал оролдолго гаргагданагүй.

Олон колхоз, совхозуудта саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэг мелиоративна звенонууд үгы. Имагтал хабар болоходо үсөөхэн үбгэдтэ энэ шухала хүдэлмэри даалгагдаһан шэнги болодог. Мүн газар уһалалгада электрын хүсэн хэрэглэгдэнэгүй. Мүнөө жэл республикын колхоз, совхозууд өөһэдынгөө бэлүүр станцинуудай хүсөөр 6—7 мянган гектар газар уһалха аргатай аад, арайхан гэжэ 1,5 мянган гектар уһалаа. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ олон бэлүүр станцинууд хэрэглэгдээгүй, зарим газарта уһалха канаванууд малтагдаагүй байшоо.

Саашань элидхэлшэ уһалуури хэхэ шэнэ барилга үргэнөөр ябуулха, хуушан барилгануудые заһаха болон үргэдхэхэ, уһалагдадаг газарай талмайе бүри ехэ болгохо зорилгонууд тухай тогтобо. Колхоз, совхозуудта уһалуури хэхэ барилгые тооһогүй ябадалтай эрид тэмсэхэ, һомологдоһон мүнгэн зөөриие хүсэд хэрэглэхэ шухала. Иволгын, Үнэгэтэйн, Тамчын, Шүбүгын уһалууриин системые бариха хүдэлмэриие түргэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ талаар Хүдөө ажахын министерствын «Мелиоводстройн» конторын урда ехэ зорилгонууд табигдаха байна. РТС-үүд газар малтаха техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, уһалуури хэхэ барилгые түргэдхэхэ зэргэтэй.

Мелиораторнуудта һайнаар хандаха, тэдэниие ондоо хүдэлмэридэ хэрэглэхэ ушарые усадхаха зорилго табигдана. Колхозуудта худаг малтаха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энээндэ Бурядай геологическа управлени ехэ зэмэтэй. Мүн «Росгипроводхозой» Бурядай экспедициин хүдэлмэри һайжаруулагдахаар лэ юм.

Республикын колхоз, совхозуудай урда харюусалгатай иимэ зорилгонууд табигдана гэбэл: хоёр жэлэй туршада уһалагдадаг газарай талмайе 30 мянган гектараар ехэ болгохо гэхэ гү, али бүхыдөө 207 мянган гектар хүргэхэ, уһалууриин 11 системын барилгые дүүргэхэ, ерэхэ жэлэй хабар болотор 150 бэлүүр станцитай болохо, 250 буровой, 270 шахтна худагуудые малтажа ашаглаха байна. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд болон республикын бүхы ажалшад онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

**
*

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн боложо, эгээн түрүүлэн Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Нимаев** трибунада гараба.

— Партиин обком энэ шухала асуудалые тон зүб, саг соонь өөрынгөө пленум дээрэ зүбшэхые табиһан байна,—гээд тэрэ үгэеэ эхилбэ.—Минии һанахада адуу мал үсхэбэрилдэг манай республикын эрхэ байдалда сабшалан, таряалан, бэлшээриие уһалха гээшэ гол шухала зорилго болоно. Юуб гэхэдэ һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай ажахынууд ган гасуурта саг үргэлжэ нэрбэгдэнэ. Тиин Бурят орондомнай гол, горхонууд олон, тэрэниие ашаглаха тушаа анхарал хүсэдөөр табигданагүй. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ шухала хэрэгтэ бүхы олониитын анхаралые хандуулжа, ойрын 2—3 жэлэй туршада уһалууриин бүхы хуушан түхеэрэлгэнүүдые һэргээжэ, шэнэ барилгануудые олоор бүтээхэ зэргэтэйбди.

Илангаяа залуушуулые, комсомолшуудые энэ хэрэгтэ олоор хабаадуулха шухала болоод байна.

Саашань нүхэр Нимаев сабшалан, таряалангаа уһалдаг болохын тула хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа тодорхойгоор тогтобо.

Итанцын РТС-эй директор нүхэр **Сысоев** үгэ хэлэхэ зуураа, ниитын адуу малые олошоруулха гэхэдэ тэжээл дуталдана гэбэ. Жэлһээ жэл бүри малаа тэжээлээр хүсэд хангажа шаданагүйбди. Тиин аймагай колхозуудай сабшалан уһа голой захаар нэмжыдэг. Хэрбээ энэ газарые уһалдаг болобол, тэжээлэй асуудалые шиидхэхэ байгаабди. Гадна аймаг дотор ойрын 2—3 жэлдэ 5—6 мянган гектар газарые шугы бургааһанһаа сэбэрлэжэ, эдлүүридэ оруулжа болохо байна. Тиимын тула элдэб зүйлэй хүсэтэ техникэ хэрэгтэй болоно. Мүнөө үедэ оройдоол 2 бульдозер, 2 корчевательтай байнабди. Энээгээр хараалагдаһан ехэ хүдэлмэриие дабахын аргагүй байһаниинь мэдээжэ.

Гэхэтэй хамта Хүдөө ажахын министерство, проект табидаг зургаанууд уһалууриин ажахыда электрын хүсэ хэрэглэхэ талаар оролдолго гарганагүй.

—Пленумэй нэгэдэхи, мүн хоёрдохи элидхэл дотор Яруунын аймагай партийна организациин хүдэлмэри тон зүб шүүмжэлэлдэ ороһон байна. Мүнөө үедэ партиин айком, аймгүйсэдком, партийна эхин организацинууд энэ талаар КПСС-эй обкомой бюрогой гаргаһан тогтоолые бэелүүлэн, дутуу дундануудаа усадхахын түлөө оролдожо байнхай,—гэжэ КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь нүхэр **Доржиев** үгэеэ эхилбэ.

Партиин XXI съездые ажалай амжалтаар угтахын тула ургаса хуряалгаяа эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэжэ, энэ жэл гүрэндөө түсэбһөө гадуур 15 мянган центнер һү худалдаха гэһэн уялга абтаа.

Саашань нүхэр Доржиев республикын Хүдөө ажахын министерствын хангалтагүй хүдэлмэри тухай тогтоо. Жэшээнь, Яруунын мяха-һүнэй совхозой олон жэлдэ гээгдэжэ байхада, Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө бодото туһаламжа хүргэгдэнэгүй.

Сабшалан, таряалангай газарые ехээр уһалдаг болохын тула хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа КПСС-эй Иволгын айкомой секретарь нүхэр **Эрдыниев** хэлэбэ. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада МТС-үүдэй, колхозуудай хүсөөр уһалууриин газар 6 мянган гектараар үргэдхэгдөө. Нёдондо жэлһээ эхилжэ, 14 миллион түхэригэй Иволгын системэ баригдажа байна. Энэ системын ашаглалгада ороходо 2,5 мянган гектар уһалууриин газар нэмэхэ юм. Имагтал уһалууриин газарые үргэдхэһэн дээрэһээ эдэ жэлнүүдтэ үбһэ ногооной ургаса эрид дээшэлээ. Хэрбээ 1954 ондо гектар бүриһөө 5,1 центнер үбһэн абтаа һаа, энэ жэлдэ 10-аад центнер абтаһан байна. Колхозуудтамнай гектар бүриһөө 40—58 центнер үбһэ абаһан луговодуud, 100—150 центнер овощь ургуулһан огородшон олон.

Гэбэшье уһалууриин ажахыда дутагдалнууд яһала бии. Илангаяа таряалангай газарые уһалха хэрэг муугаар эмхидхэгдэнэ. Олон ушарта полиие уһалха арга шадабари дуталдана. Тиихэдэ зундаа уһамнай хомор болошоно. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, уһалууридa хэрэглэгдэдэг гол, горхонуудай эхиндэ ой модон ямаршье гуримгүйгөөр отологдоно. Энээниие гуримшуулха саг ерээ. Гэхэтэй хамта намартаа нилээд ехэ уһан урдажа ябашана. Ушар иимэһээ намарай сагта сабшалан, таряалан уһалха хүдэлмэриие энэ жэлһээ эхилжэ ябуулха хүсэлэнтэйбди.

Иволгын уһалууриин системые тон ааляар бүтээжэ байһан тухай нүхэр Эрдыниев тогтожо хэлээ. Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада энэ барилгада хэрэглэгдэхэ мүнгэнэй оройдоо 5—6 процентнь ашаглагдаба. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй. Эдэ бүгэдэ яахадаа гаранаб гэхэдэ, нэн түрүүн проект зохёолго хангалтагүй байһаар. Иволгын уһалууриин системын эхин хаалтань аяар дээрэ, хүн амитанай ябашагүй гүн тайгада, уһа намагтай газарта тодхоогдохоор хараалагданхай. Тиимэһээ тэрэ проектые хэдэ дахин хубилгаха хэрэг гараа. Гадна барилгын хүдэлмэриин проект хүсэдөөр үгтэнэгүй, бага багаар үгтэнэ. Тиимэһээ яаралтайгаар хэгдэхэ хүдэлмэри һаатуулагдана.

Республикын «Мелиоводстрой» конторо тон мууса хүдэлнэ. Тэндэ мэргэжэл ехэтэй инженернүүд байхагүй, тиимэһээ тэдэнэр колхозуудта хэрэгтэй туһаламжа хүргэжэ шаданагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ. Мүнөө үедэ уһалууриин ажахые эрид хүгжөөхэ, тэндэ барилгын ехэ хүдэлмэриин хэгдэхэеэ байхада республика дотор уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые бариха тусхай трест бии болгобол зохид гэжэ һанагдана.

Элһэлиг газартай манай Заиграйн аймагай колхозууд ган гасуурһаа бүри ехээр хохидоно гэжэ эндэхи Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Ерженин** мэдүүлбэ. Колхозой правлени болон партийна эхин организаци энэ байдалтай эрид тэмсэхын тула уһалууриин ажахые хүгжөөхэ талаар ехэхэн оролдолго гаргаа. Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада 1100 гектар газар уһалха Боомой системэ шэнээр баригдаа. Тэрэнэй ашаар энэ жэлдэ 2500 центнер үбһэ, 1000 центнер таряа нэмэжэ абаабди. Ерэхэ жэлдэ энэ системые хүсэдөөр ашаглажа, тэндэһээ 7—8 мянган центнер үбһэ абадаг болохоор хараалагдана.

Уһалууриин ажахые хүгжөөхэ талаар Хүдөө ажахын министерство биратай юумэ хэнэгүй. Манай колхозой гэшүүд партиин XXI съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула ерэхэ жэлэй хабар болотор 150 гектар газар уһалжа шадаха Монготойн системые барижа дүүргэхэ зорилго табяа.

Сабшалан, таряалангые уһалхынгаа хажуугаар, тэрэниие наг шэбхээр утэгжүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиимын тула наг шэбхэ малтаха, тэрэниие тарааха хүдэлмэриие онъһожоруулха хэрэгтэй болонхой. Энээн тушаа Хүдөө ажахын министерство, РТС болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд онсо анхарал табиха зэргэтэй. Гадна хабартаа таряалангые уһалхада хэрэгтэй жэжэ һубагуудые татахын тула «Беларусь» тракгораар шэрэхэ канавакопатель хэрэгтэй болоод байна.

Яруунын аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Банзарон** үгэ хэлэхэдээ, гол, анхаралаа мал ажалые хүгжөөлгэдэ хандуулба. Нэн түрүүн адуу малые уһаар хүсэд хангажа шаданагүйбди. Малай байрануудта автоуһалуури байхагүй, холын бэлшээри дээрэ худаг малтаха хүдэлмэри мууса ябуулагдана. Энээн тушаа республикын Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө, мүн шефүүдэй талаһаа туһаламжа үшөөл бага. Маарагта голһоо уһа абажа, хэдэн колхозууд газараа уһалха ёһотой байгаад, тэрэ системын һайса заһабарилагдаа, бэлдэгдээгүй дээрэһээ алишье колхознь тэрэниие хэрэглэнэгүй. Тиимэһээ энэ системые ганса манай колхозой мэдэлдэ оруулбал, бидэнэр таряалангайнгаа 10—15 процентые уһалха аргатай болохобди. Гадна манай колхоздо онъһон аргаар 2 худаг энэ жэлдэ малтаха арга бэшэ хэрэгтэй байна. Тэрэшэлэн колхозуудые цемент, лист түмэрөөр хангаха хэрэг мууса эмхидхэгдэнэ, РТС-үүдтэ запасной частьнуудые саг соонь абаха мүнгэн зөөри һомологдоногүй, тэрээн дээрэһээ боложо колхозууд трактор, машинануудаа заһабарилха талаар бэрхэшээлдэ ороно гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ уһалууриин хэрэгтэ анхаралаа табижа, үбһэ ногооной, ороohо тарянай, сахарай свёклын тогтууритай баян ургаса абадаг боложо байһан тухайгаа Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Митыпов** хэлэбэ. Энэ жэлдэ колхознай 640 гектар тарянай газар уһалжа, шэниисын, кукурузын, сахарай свёклын ургаса урда жэлэйхиһээ нэгэ хахад дахин ехэ абаа. Уһалууриин хүдэлмэриин үедэ 40 гаран хүнтэй 7 тусхай звено хүдэлдэг. Тэдэнэр үдэр һүнигүй, хоёр халаан соо ажалладаг. Уһалуурида ябаһан колхознигуудые түлбэриин талаар урмашуулхын тула һайн шанартайгаар уһалагдаһан гектар бүридэ ажалта үдэрһөө гадна, 10 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг. Гэхэтэй хамта Алташа горхон дээрэ 9 метр үндэртэй, 170 метр утатай хаалта барижа дүүргэхэеэ байнабди. Энэ барилгаяа дүүргэхэдээ зунай сагта ургамалые 2—3 дахин уһалха аргатай бологдохо юм. Иимэ сөөрэм тогтооһонойнгоо ашаар колхознай мянган гектар сабшалангай, таряалангай газарые хүсэдөөр уһалдаг болохо.

Уһалууриин хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхынгаа хажуугаар поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргаха хэрэгтэй. Тиимэһээ манай колхоз энэ жэлдэ 4 мянга 200 тонно наг шэбхэ гаргахаар байна. Мүнөө 3500 тонно шэбхэ обоолгдоод, поли дээрэ гаргагдахаар бэлэн. Наг шэбхэ малтаха, тэрэниие ашахын, тараахын тула «Беларусь» тракторта тусхай бульдозер, шэбхэ ашаха түхеэрэлгэнүүдые тодхожо үгөөд, «ТУ-7» гэдэг машинаар тараажа үгэбэл зохид һэн.

—Уһан гээшэ манай эндэхи эрхэ байдалда эгээн шухала юумэн гээшэ,—гэжэ КПСС-эй Кударын айкомой секретарь нүхэр Федоров тэмдэглэбэ. — Газарые уһалхын хойноһоо урда сагһаа хойшо хүнүүдэй оролдодог байһаниинь хуушаржа бүтүүршэһэн һубаг, канаванууд гэршэлнэ. Мүнөө сагта уһалу... системэнүүдые олоор бодхоо... га боломжо ехэ. Энээндэ ... анхарал табиха хэрэгтэй.

Һаяын жэлнүүдтэ аймагай... хозууд таряалан, сабша... уһалха талаар зарим тэды... мэри ябуулжа, нилээд һайн... дүнгүүдые туйлажа байнхай... жэлдэ урдынхиһаа 30 мянган... нер үбһэн ехэ абтаа, үнеэн б... 6 тонно хүртэхөөр силос дар... Кировэй нэрэмжэтэ колхоз... бүришье ехэ амжалта туйлаа... колхозой гэшүүд сабша... оролдосотойгоор уһалжа, жүүлжэ, гектар бүриһөө 22 ... нер хүрэтэр үбһэ абаа. Мү... линай, Калининай, Ранжуров... рэмжэтэ колхозууд үбһэ ног... баян ургаса ургуулаа. Энэ ж... дээрэһээ харахада манай к... зууд ган гасууртай бодотоо... сэжэ шадаха байна.

Аймагай ажалшад КПСС-эй... съездын урда тээхи мурыс... оролсожо, ерэхэ жэлдэ уһалу... гаа газарые 10 мянган гект... рэтэр үргэдхэхөөр хараална. голһоо уһа бүлэжэ гаргахын... насосууд абтана, насосно ст... нууд тодхогдожо байна. У... риин түхеэрэлгэнүүдые барих... дэлмэридэ аймагай комсомол... эдэбхитэйгээр хабаадана. Т... хүсөөр энэ жэлдэ 250 мянган... бометр шорой малтагдаа.

Уһалууриин хүдэлмэриие ... нөөр ябуулхын тула Ранжур... Куйбышевай, Кировэй нэрэм... колхозууд ехэхэн хүдэлмэри ... байна. Эдэ колхозуудта тус а... лаар партийна суглаанууд б... үнгэрөө. Олониитын дунда о... ламжын хүдэлмэри ябуулхын... агитаторнууд олоороо ху... эхилээ.

Худан голые хэрэглэжэ, с... лангай, таряалангай нилээд е... зарые уһалха аргатай байһа... хайгаа Хэжэнгын аймагай ... колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ж... хин хэлэбэ. Теэд мүнөө ... энээн тушаа ямаршье һэдэл... дэлмэри хэгдэнэгүй. Чесаны... лууриин системын ааляар б... дажа, муугаар ашаглагдажа... һан тухай саашань нүхэр Ж... шүүмжэлээ.

КПСС-эй Заиграйн айкомо... ретарь нүхэр **Петров** үгэ ... зууран, уһалууриин ажахые ... хүгжөөхэ тушаа энэ пленум ... хэлсэгдэжэ, республикымнай ... рэглэгдээгүй байһан угаа ех... лиг ашаглагдаха болоно гэжэ... лон тэмдэглэбэ. Аймаг ... уһалууриин системэнүүдэй б... га үргэн арад зоной хабаа... тайгаар, комсомолшуудай ... үүсхэлээр ябуулагдана. Һаяы... дэ таряалангай газарые ... ехээр уһалдаг болоһоной эсэ... дондо хэдышье ехэ ган гасуур... лоошье һаань, колхозуудн... дөө тооной өөһэдыгөө ороohо... най үрэһөөр хангажа шадаһан... на. Энэ мэтээр адуу малаашье... хүрэхэ тэжээлээр хангажа ... юм. Имагтал уһалууриин х... оролдосотойгоор хүтэлбэрилх... хүдэлмэридэ хүнүүдые ... олоор табиха шухала. Мүнө... рээ уһалууриин хүдэлмэрии... хилхэ мэргэжэлтэд үсөөн.

Эдэ үдэрнүүдтэ партиин ... тусхай комиссинуудые тог... тэдэнэй хүсөөр уһалууриин га... үргэдхэхэ арга боломжонууд... ража үзөө. Тэрэнэй ёһоор ... жэлэй туршада уһалагдадаг ... рые 4 мянган гектараар ех... гохо арга бии байна.

Жэл бүри үдэжэ байгаа ... малаа хүсэд хүрэхэ үбһэ ... лээр, уһаар хангаха хэрэгтэ... пленум дээрэ хэлсэгдэжэ ... асуудалай шухала байһые ... лээд, тэрэниие эршэмтэйгээ... шадань ябуулха хэрэгтэй... Яруунын аймагай «Путь соц... ма» колхозой хонишон нүхэр ... дукова тэмдэглэбэ. Манай ... зой хонишод намарай сагта ... доо уһалха уһаар ядалдадаг... шээридэ дүтэ уһа голой, ху... үгы дээрэһээ малаа 5—6 км... газар абаашажа, уһалха ... бологдоно.

Пленум дээрэ мүн КПСС-... лэнгын айкомой секретарь ... **Могнонов**, Заиграйн ... «Улаан Эрхирэг» колхозой ... лэгшэ нүхэр **Санжимитыпов**, ... лиоводстрой» конторые эрхи... нүхэр **Яковлев**, Сэлэнгын а... Карл Марксын нэрэмжэтэ... зой түрүүлэгшэ нүхэр В... КПСС-эй Хориин айкомой ... тарь нүхэр **Цыжипов**, Каб... аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ ... **Антоненко**, Хүдөө ажахын ... терствын уһанай ажахын уп... нииe эрхилэгшэ нүхэр Козло... шэд үгэ хэлэһэн байна. Т... һүүлээр республика дотор ... ехээр уһалдаг болохо то... хэмжээ-ябуулгануудые хара... тогтоол пленум дээрэ бата... абтаа.

Түрүү хүнүүд тухай

Эрхимүүдэй нэгэн

...ран һаял гаранхай, тэнгэридэ ...ын зэргэшье үүлэн үгы... Ман... томо завод, фабриканууднаа ...һан утаан Улан-Удэ дээгүүр ...эрөөд, үшөөл хүсэд тараадүй ...ба. Энэ үедэ городой гудамжа...аар улаан бүһэтэй автобусуу... үг бүхэн тээшээ һүндэлхэнь ...олошорно. Завод, фабрика...дай гудогууд шамбай задарюун ...үүд, басагадаа бодогты гэһэн...уряалан, үглөөнэй намжаа тун...ар агаарые сууряатуулна.

...ллэдбэриин комбинадай стано... машинануудта хүдэр гартай, ...эн шадабаритай хүнүүд жаг... үсэгэлдэрэйхиһөө үшөө ехэ ...алта туйлахаар зоригжонхой ...лжэ эхилбэ.

...мбинадай үргэн ехэ хашаа соо ...сасуу, эндэ эбтэй этэй хүнүү... хүдэлжэ байһые ойлгохоор. ...юумэн тоншье эли байдаг ха ...Эгээл наада захадань аятай ...эр ябталан табигдаһан тёс, ...рынь уран гоёор бүтээгдэһэн ...ын рама, гэрэй үүдэнүүд даб...ын жэрылдэнэ.

**
*

...рин комбинезон үмдэһэн, гу...арамгай наһанай, дундууршаг ...эй нэгэ хүн цех соогуур ябаса..., энэшье, тэрэшье хүдэлмэри...эй хажууда ошожо харана, зүб...үгэнэ хэбэртэй. Энэмнай ком...адай партийна эхин организа... секретарь нүхэр Горчаков ...ба. Тэрэ станок дээрэшье хүдэл...хэдэн олон жэлдэ бригадир...ябаһан, ажал хүдэлмэреэ һайн ...хүн юм гэлсэнэ.

...хэр Горчаков комбинадайнгаа ...шуул тухай зохидоор хөөрэжэ ...бэ:

— Манай үйлэдбэриин комбинат ...үлэб барилгын материалнуу...лдэдэг. Эндэ бүтээгдэн гара...родукцимнай республикын то...омо барилгануудта хэрэглэгдэ...эрэйнгөө даабарине дүүргэдэг...үн манай комбинадта байха... КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI ...ын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн со...истическэ мүрысөөндэ орол... манай комбинат жэлэйнгээ ...ые декабриин 18 болотор ...хэ уялга абаа. Үдэр ерэхэ бү... ажалай түрүүшүүл олошор...Энэ залуу коммунист, манай эр... станогшонтой танилсагты— ...сажанай зэргэ ута модо хай...һан тэбхэр үргэн мүртэй, ёһо...баатар гэхээр үргэн сээжэтэй, ...гарамгай наһанай хүбүүн тээ...могтойгоор заана.—Станогшон ...Огнев алдар солотой боло...жэ эрмэлзээгүй, нэрэ сууда...гарахам гэжэ хүсөөгүй, мэргэ...дадаһан ажалдаа хамаг һана...табидаг, юрын лэ хүн даа,—гэ...шань үргэлжэлүүлбэ.

...ногой хоёр талаар жэрылгэн ...хоёр метр тухай ута, тэб...модые дүрбэн мөөритэй тэр...рэ обойтор ашаад түлхихэ-

дэнь, түмэр рельс дээгүүр хүнгэхэнөөр мухарин ябашана. Энэмнай Л. Огневой ухаалан зохёоһон тэргэ байһан байба.

—Урдань эдэ хабтагайнуудые бэеэрээ тэбэрижэ, холо зөөхэдэ бэрхэтэйшэг һэн даа,—гэжэ харахан шарайтай залуу хүбүүн Леонид тээшэ харан, харан баяртайгаар хөөрэнэ.

Нээрээшье тэрэнэй габшагай түргөөр хүдэлжэ байхыень харахада, урматай даа. Бүхы юумэниинь уридшалан бодогдожо үзэгдэнхэй... Захадань нилээдгүй удаан байжа, тэрэнэй ажал хүдэлмэриие һонирхон харабабди.

Үдын эдеэлэлгэн ойротоод байгаа. Теэд тэрэмнай мүнөөдэрэйнгөө даабари дүүргэжэрхёо. Халаанай дүүрэтэр үшөө нэгэ нормо дүүргэхэ һанаатай. Леонидой хэһэн хүдэлмэридэнь нэгэшье голодоһо гарадаггүй.

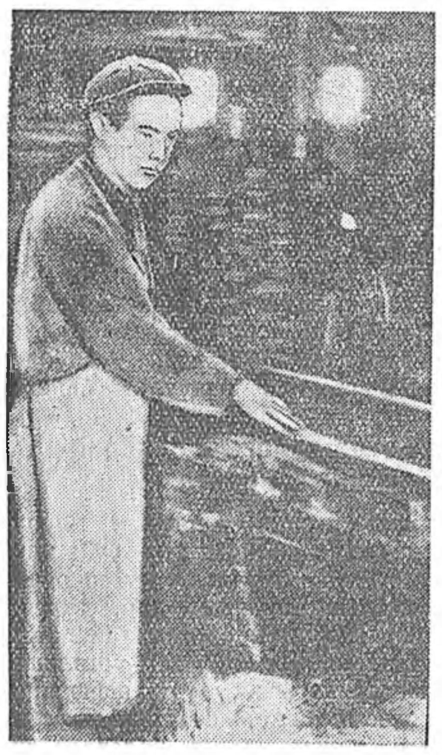

Зураг дээрэ: станочник Огнев ажаллажа байна.

— Сэрэгэй алба дүүргэһэнэй удаа, анха түрүүшынхеэ энэ заводто ерээд байхада гайтайхан агша һэн. Теэд олон жэл хүдэлһэн дүршэлтэй хүнүүд намда ходо туһалдаг, заабари үгэдэг бэлэй. Мүнөө зургаадахи разрядтай болонхойб. Ухаалан зохёогшо дархан нүхэр Фисенко, столяр И. Шамунаев гэгшэд намда ехэ юумэ заажа үгэһэн байха,—гээд нүхэр Огнев даруу намдууханаар хөөрэнэ.

— Анха түрүүн минии бригадир байхадам эндэ ажаллажа эхилһэн юм. Бүхы юумэндэ абьястай, һүбэлгэн, оролдосотой гэжэ бүри тиихэдэ элирһэн байха. Уданшьегүй манай залуушуул Огневые комсомолой комитедэй секретаряар, һүүлээрнь ДОСААФ-эй комитедэй түрүүлэгшээр һунгаа һэн. Эдэ уялгануудаа эрхимээр дүүргэжэ, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болоо, партиин гэшүүндэ абтаа. Саг зуура нишэ тиишэ ошоходоо нүхэр Огневто хүдэлмэреэ даалгагшаб,—гэжэ нүхэр Горчаков ехэ омогорхоһон янзатайгаар хөөрэнэ.

Үдын забһарлалга боложо, Леонид өөрынгөө эхэнэр Женитэй шууялдаһаар, түлхисэлдэһөөр гэртээ орожо ерэнэ. Хоёртой боложо байһан, маряа ехэтэй Гена хүбүүниинь аба эжы хоёройнгоо орожо ерэхые харажархёод, мэгдүү түргөөр абынгаа хүзүүндэ аһана. Юунһээшье үлүү һанажа байдаг бишыхан хүбүүгээ дундаа һуулгаад, бэрхэ гараар бэлдэгдэһэн хэдэн зүйлэй амтан эдеэ эдижэ байхада яаһаншье зохид бэ!

Гэр соонь угаа сэбэр, түгэс түхеэрэлгэтэй.

—Би һарадаа 1400, заримдаа 1700 түхэриг хүрэтэр абагшаб. Минии эхэнэр Женя 400 гаран түхэриг абадаг. Яһала һайн байдагбди,—гэжэ Леонид хөөрэнэ. Уданшьегүй тэдэнэр ажал тээшээ шамдаба.

Энэ үдэрэйнь эршэтэ ажалай хоёрдохи хахад эхилээд байгаа. КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дабхар эршэтэйгээр ажаллажа, ехэ бэлэг барихаар шиидээд, цехын хүдэлмэришэд унаһан малгайгаа абангүй хүдэлнэ. Эндэхи ажалай баатарнуудые тоолохо болоо һаа, олон ааб даа. Дархашуулай бригадир, долоодохи разрядтай И. Шамунаев баһал хоёр нормо дүүргэхээр ажаллажа байнхай. Тэрэнэй саана ухаалан зохёогшо нүхэр Фисенко хэнһээшье гээгдэхэгүйб гэһэндэл, бии шадалаараа хүдэлнэ.

Хүдэлмэриин халуун хаһада нэгэшье минута гээнгүй, сагаа зүбөөр хэрэглэжэ шадаһан дээрэһээ нүхэр Огнев ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, үдэрэйнгөө даабариие 200—250 процент хүрэтэр, һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

Үсэд нэтэрүү, оролдосотой габшагай ажалайнгаа ашаар Леонид Огнев эрхим мастер боложо тодоронхой.

Леонид Огневой шэн габьяата ажал ехээр сэгнэгдэжэ, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй «Хүндэлэлэй грамотаар», ВЛКСМ-эй горкомой «магтаалай грамотаар» хэдэн удаа шагнагдаһан юм.

Мүнөө нүхэр Огнев эршэ хүсэеэ бүри шангадхан, КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ зорюулжа шэнэ уялга абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр, эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө залуу наһанайнгаа хаба мэдүүлэн хүдэлжэ байна.

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулалсажа байһан энэ совет патриодой ажал хүдэлмэри, шэнжэ шанар нимэл даа!

Р. Цыдыпов.

Үгэдөө хүрэхэл байха

...ртиин XXI съездын хүндэлэл...Мухаршэбэрэй аймагай «Ком...изм» колхозойхид тараа ху...гаа түргэн дүүргэжэ, ойрын ...соо үрэһэ хүрэнгээ хү...хааха, гүрэндөө худалдаха, ...аха таряагаа сүм оруулха зо... табиба.

...лхозой һүнэй-товарна хоёрдо...фермынхид һү һааха жэлэйнгээ түсэбые Советскэ Конституциин үдэр хүрэтэр дүүргэхэ, тиихэдээ үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха гэһэн уялга абаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой малшад үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие өөһэдынгөө хүсөөр ябуулжа, болзор соонь дүүргэхын түлөө шууд тэмсэжэ байна. Тиихэтээ хамта, һаалишад һү һаалгаяа доошолуулхагүйн түлөө ехэ оролдолго гаргана. Һүүлэй мэдээгээр жэлэй эхинһээ хойшо колхоз үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1080 литр һү һаагаад байна. Тиихэдэ колхозой түрүү һаалишад З. В. Белозерова тэрэ үе соо 1394 литр, А. Е. Петряков—1291, М. Н. Барышникова—1286, А. Л. Кожемякина—1239 литр һү һааба.

Д. Чулков.

Баярта уулзалга

Бурядай АССР-эй литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэд, Улан-Удын олон ниитын түлөөлэгшэд Корейн Арадай-Демократическа Республикын дуу, хатарай ансамблиин артистнартай сентябриин 22-то оперо, баледэй театр соо уулзаба.

Совет, корей арадуудай аха дүүгэй нягта хани барисаанай толотомо гэршэнь болоһон энэ баярта уулзалгые Бурядай АССР-эй Культурын министр нүхэр Д. Жалсабон нээжэ, үгэ хэлэбэ.

— Оперо, баледэй театр соо, ПВЗ-гэй Ордон соо харуулһан гайхамшагта һайхан концертнүүдтнай харагшадые туйлай ехээр баярлуулба. Таанарай иигэжэ манай орондо ерэһэн ябадал хүршэ хоёр арадуудай хани барисаае саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай,—гэжэ нүхэр Жалсабон хэлэбэ.

Бурядай литературын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө СССР-эй Верховно Соведэй депутат, ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараев, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө СССР-эй арадай артист Гомбо Цыдынжапов амаршалгын халуун үгэнүүдые хэлэбэ.

Ансамблиие толгойлогшо, КНДР-эй уран зохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Пак Пхаль Ян гэгшэ харюугай халуун үгэ хэлэхэ зуураа, Бурядай АССР-тэ ерээд, өөрөө зохёоһон «Улан-Удэ» гэжэ сэдьхэл хүдэлгэмэ шүлэгөө уншажа, суглагшадые ехээр баярлуулба. Совет, корей арадуудай, бурят, корей арадуудай аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаан тухай тэрэ шүлэг соонь хэлэгдэнэ.

Улан-Удын нэгэдэхи интернат (бурят) һургуулиин һурагшад болон багшанарай зүгһөө 10-дахи классай һурагша Полина Эрдынеева хүндэтэ айлшадта баглаа сэсэг, альбом барюулба. Мүн городой залуушуулай зүгһөө ансамблиие толгойлогшодо баглаа сэсэг барюулагдаһан байна.

Удаань Бурядай оперо, баледэй театрын, гүрэнэй филармониин эрхим артистнар айлшадта концерт харуулаа.

Үдэшэниинь айлшад һүүлшынгээ концертые оперо, баледэй театр соо харуулба. Удаань КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Ц. Дондуков, Бурядай АССР-эй Культурын министр нүхэр Д. Жалсабон, республикын уран зохёолшодой союзай правлениин харюусалгата секретарь нүхэр Ц. Дамдинжапов, мүн театрнуудай, филармониин, комсомолой горкомой, промкооперациин түлөөлэгшэд амаршалгын дурасхаалта бэшэгүүдые хүндэтэ айлшадтаа барюулба.

КНДР-эй дуу, хатарай ансамблиие толгойлогшо нүхэр Пак Пхаль Ян харюугай халуун үгэ хэлэбэ.

Айлшад үсэгэлдэр эхэ орондоо бусахаар мордоо.

Коммунистнуудай үүсхэлээр...

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци болон правлени соёлой добтолгодо эдэбхитэйгээр оролсобо. Соёл культурые улад зонойнгоо дунда бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээ-ябуулга партийна нээмэл суглаан дээрэ хараалагдаба.

Энэ колхозойхид мүнөө шэнэ клуб барижа эхилээ.

Комсомолшууд болон бусад залуушуул клубай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хэды дахин воскресник эмхидхэжэ, барилга хэхэ газараа шорой шохойһоонь сэбэрлээ, элдэб хэрэгсэлнүүдые хээ.

Партийна суглаанайнгаа шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгожо, коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэд бүхы колхознигуудта газетэ, журналнуудые захюулаа. Мүнөө айл бүхэн газетэ, журналтай болобо.

Энэ жэл колхозой залуушуул правлениин туһаламжаар стадион баряа. Хаягдажа орхигдошоһон садаа дахин һэргээгээ. Мүнөө теннис наадахя талмай бэлэдхэхэнь. Намартаа 1000 шахуу залуу модод тосхондо һуулгагдаха. 2—3 жэлэй үнгэрөөд байхада эндэхи тосхон сад сэсэрлигээр шэмэглэгдэнхэй, гоё һайхан нютаг болохо.

Һүүлэй үедэ Харонхой тосхонһоо радиолини татагдажа, айл бүхэндэ радио оруулагдажа байна.

Арад зоной дунда соёл сурталай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха ёһотой. Нютагай интеллигенциин хүсөөр комплексно бригаданууд, малай фермэнүүдтэ һара бүри лекци, элидхэл уншагдаха зэргэтэй.

П. Дагбаев.

Агитбригада колхозуудаар ябана

Заиграйн аймагай Культурын байшангай агитбригада таряа хураалгын эхилһэн сагһаа хойшо колхозуудаар ябажа, горьтой хүдэлмэри хэбэ. Сентябрь һарада үнгэргэгдэхэ хүдэлмэриингөө түсэбөөр тус бригадынхид олон колхозуудта ерэжэ, таряа хураалга, тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ байһан колхознигуудта концерт харуулһан, лекци уншаһан байна.

Һүүлшын хэдэн хоногой туршада агитбригада «Улаан Эрхирэг», XX партсъездын, Ленинэй, Кировэй, Димитровой нэрэмжэтэ колхозуудай полевой стануудаар ябажа, уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа, советскэ композиторнуудай зохёоһон дуу, хатар гүйсэдхөө. Колхознигууд агитбригадынхидта баясхалан хүргэһэн байна.

А. Шергина.

Уран һайханай бүлгэмүүдтэ туһалха шэнэ театр эмхидхэгдэбэ

КПСС-эй Улан-Удын горкомой бюрогой, горсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ залуушуулай творчествын театр эмхидхэгдэбэ.

Энэ театрын гол зорилгонь юуб гэхэдэ:

городой театрнууд болон клубуудай сценэ дээрэ, мүн республикын хүдөө нютагуудаар городойхидой уран һайханай бүлгэмүүдэй элдэб наада табиха хэрэг эмхидхэхэ зэргэтэй. Тэрэшэлэн хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмэйхидэй наада городто табюулхада болоно.

Өөһэдынгөө эрхим зүжэг, концертые радиогоор дамжуулжа, арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ үүргэтэй.

Уран һайханай бүлгэмүүдтэ, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ туһаламжа болгожо, дуй дүршэлөө абалсаха секцинүүдые эмхидхээд, элдэб хэмжээябуулга хараалха байна.

Тусхай библиотекэ эмхидхэжэ, мүн репертуарай список болон тематическа программа эльгээжэ байха.

Залуушуулай энэ театр уран һайханай бүлгэмүүдтэ театрын хубсаһа, элдэб хэрэгсэл эльгээхын тула тусхай база эмхидхэхэ юм.

Город доторхи уран һайханай бүхы бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, хабаадагшадайнь мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ зорилготой.

И. Забельский, театрын уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ.

Шог

Зүб зам дээрэ

Үнинэй ахамад поэдүүдэй нэгэн Бато Базарон нилээд удаан саг соо бэшээгүй байһанаа, мүнөө дахинаа бэшэжэ, дорюун шанга хоолойгоор дуулажа эхилбэ.

— Улаан халуун шуһан соом
Урданайм охин бусалшоо:
Уран зохёол олоорнь
Урадхуулха шадал орошооб.

Зурагынь **Ф. Балдаевай**, үгэнь **Ш. Нимбуевай.**

Шүүмжэлэл болон библиографи

*Туһатай ном**

...жэнги ажахыгаараа Курум... Баргажанаар сууда га..., Карл Марксын нэрэмжэтэ ...оз Бархан уулын хормойдо ор...ег. Энэ колхозой партийна ор...зациин ажал хүдэлмэриин дүй ...эл согсолон, «Малайнгаа ...шэмые дээшэлүүлхэ талаар ...зой партийна организациин ...хүдэлмэри» гэжэ Г. Э. Дам... С. И. Никифоров хоёрой бэ...эн ном ород, бурят хэлэн дээрэ ...ай номой хэблэлээр һаяхан ...даа.

...бэшэгшэдэй нэгэн — нүхэр ... Дамбаев колхозой партийна ...изациин секретарь юм. Энэнь ...һайшаалтай. Юундэб гэхэдэ, ...зой коммунистнуудай ажал ...үдые тэндэхи партийна орга...циин секретарьһаа үлүү һай...эн мэдэхэ бэлэй. Г. Э. Дам... автор боложо бэшэлсэһэн ...эзэнь, һүүлэй хоёр жэл соо ...Марксын нэрэмжэтэ колхозой ...йна организациин хэһэн хү...эри яһала дүүрэнээр харуу...на.

...рбэн жэлэй урда тээ, хүдөө ...эрид түргэнөөр хүгжөөхэ ...программа зохёоһон пар... ЦК-гэй түүхэтэ сентябриин Пленумэй шиидхэбэриин гараад байхада, дурсагдагша колхозой ажахын ямар байһан тухайда авторнууд нэн түрүүн тэмдэглэнэ. Ажахынгаа ашаг олзо багатай байһан дээрэһээ, колхознигуудынь ажалта үдэртөө 1 түхэриг 42 мүнгэ хубаажа абаа бэлэй. Ажалта үдэртөө мүнгэ, боро бодолой зүйлнүүдые багаар абадаг ушарһаа зарим колхознигууд хүдэлхэ жүдхэмжэгүй болошоһон, ажалай журам һуларһан байгаа. Колхозой партийна организаци үсөөхэн гэшүүдтэй байһан юм. Тэрэ мүртөө нэгэшье коммунистнь һаалишан, мал адуулгашан болоогүй байгаа.

Колхозоо гээгдэлһээнь түргэн гаргахын тулада нэн түрүүн хамтын ажахые һайн мэдэхэ, хүтэлбэрилхы хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй коммунистнуудые табижа бэхижүүлхэ шухала болоо һэн. Энэ хэрэгтэнь колхозой партийна организацида КПСС-эй айком туһалһан байна. Колхозой түрүүлэгшээр, тэрэнэй орлогшоор, бухгалтераар, партийна организациин секретаряар хүдэлхын тулада дүршэлтэй коммунистнууд эльгээгдээ һэн. Ажалаа һайн мэдэхэ коммунистнууд Н. Б. Санданов, Ц. М. Эрдыниев, М. Я. Очиров болон бусад бригада, фермэнүүдые даагшанар болгогдожо томилогдоһон юм.

Колхозойнгоо хүтэлбэридэ хэрэгээ һайн мэдэхэ хүнүүдые табяад, экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула гол шухала һалбариһаа уламжалан, бүхы ажахыгаа өөдэнь татаха зорилго коммунистнуудай урда табигдаа бэлэй. Тиимэ һалбаринь мал ажал, илангаяа хони олоор үсхэбэрилгэ болохо гэжэ тодоруулаад, тэрэнээ дары шиидхэхын тулада бүхы колхознигуудай эршэ хүсые элсүүлжэ орооһэн. Энээнтэй дашарамдуулан, тэжээл элбэгээр бэлдэхэ, малдаа дулаан байра олоор бариха, ороохо таряанай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Мал ажалда хүдэлдэг колхознигуудай байра байдалые улам һайжаруулха, түрүү колхознигуудые урмашуулан, ажалайнь түлбэриие саг соонь үгэхэ шухала болоо һэн.

Эдэ орёо асуудалнуудые колхозой партийна организациин хайшан гэжэ зүбөөр шиидхэһэн тухайда ном соонь дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнхэй.

Түрүү малшадые партида абаһан, олохон коммунистнуудаа мал ажалда хүдэлхөөр эльгээһэн, түрүү үүргыень дээшэлүүлһэн тухай хэлэгдэнэ. Партийна суглаае бэлэдхэл һайнтайгаар үнгэргэдэг тухайдаа, абаһан шиидхэбэреэ коммунистнуудай хайшан гэжэ бэелүүлдэг тухай, партийна даабари тухай, агитаторнуудай һуралсал болон культбазануудай хүдэлмэри яажа эмхидхэдэг тухайдаа, мүрысөө хайшан гэжэ эмхидхэдэг, дүнгыень гаргадаг тухайдаа авторнуудай бэшэһэн бүлэгтэнь һонирхомоор, партийна хүдэлмэрилэгшын халан абамаар юумэнүүд яһала бии. Коммунист бүхэн даабаритай байдаг. Коммунистын юрэнхы эрдэм, политическэ бэлэдхэл, дүршэлые хараада абажа, тиимэ даалгабари үгтэдэг байна. Эрдэмээр бага болобошье, ажалай ехэ дүршэлтэй наһажаал коммунистнуудта хэдэн залуушуулые луговодой, модошо, түмэршэ дарханай мэргэжэлдэ һургаха даалгабари үгтэһэн юм. «Тиигэжэ колхоздо шухала янза бүриин мэргэжэлтэй залуу үетэн бэлэдхэгдээд, үбгэдэй баян дүй дүршэлые халан абажа байна» гэжэ авторнууд бэшэнэ. Энэнь тон һайшаалтай хэрэг. Яахадааб гэхэдэ, олонхи колхозуудта модошо, түмэршэ дархашуул дуталдадаг бшуу. Тиигэбэшье һаань олон колхозой правленинүүд, партийна организацинууд залуу мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гэжэ оролдоногүй, ондоо тээһээ ерэһэн хүлһэнэй хүдэлмэришэдые абажа, үдэрэй талаһаа гаралсахые оролдодог байха юм.

Колхоздоо коммунистнуудай политическэ һуралсал яажа эмхидхэдэг, хүн зоной дунда элидхэл, лекци хайшан гэжэ уншуулдаг тухай, клуб болон библиотекын хүдэлмэриие партийна организациин ударидадаг дүршэл тухай тодорхойгоор бэшэгдэнэ.

Колхознигуудай байра байдалые улам һайжаруулхын, соёл культурые дээшэлүүлхын тула колхозой правлени, партийна организаци ходо оролдожо байдаг тухайнь энэ ном соо хэлэгдэнэ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй гурбан жэл соо үйлэдбэриин олон байра барихынгаа хажуугаар, амбулатори, больница, нарайлалгын байшан, һурагшадай интернат, гостиница бариһан байна. Хүршэ колхозуудтайгаа хамтаржа, Гааргын халуун аршаанда ваннын корпустой, столовотой, кинотой, медпункттай, 50 хүнэй нэгэ доро амарха гэр барилсаа. Тэндэ Барханай колхознигууд олоороо амарна. Үни удаан, һайнаар хүдэлһэн 19 үбгэн колхознигууд колхозһоо пенси абадаг.

Артелиин партийна организаци правлени хоёр колхозник бүхэнэй гэрые радиотой, зайн галтай болгохын тула ехэ хүдэлмэри хээ.

«Парторганизацида туһа хүргэгшэд» гэһэн бүлэг соо 130 гэшүүдтэй комсомолой эмхиин хүдэлмэриие партийна организациин хүтэлбэрилдэг дүршэл харуулагдана. Зуу гаран комсомолшуудай 48-ниинь хонишоноор, 14-ниинь һаалишанаар хүдэлнэ. Тэдэнһээ гадна 23 комсомол хүбүүд, басагад колхозой мал ажал дээрэ, ондоо хүдэлмэридэ ябажа, һайн жэшээ харуулна.

Парторганизациин зүгһөө олон ниитын эдэбхи бадаруулан, шадамараар хүтэлбэрилһэнэй ашаар Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 1953 онойхиһоо 2,3 дахин ехэ һү, 3,5 дахин ехэ ноoһо, 1,4 дахин ехэ мяха 1957 ондо абаһан, колхознигуудай ажалта үдэртэ гансал мүнгөөр 7 түхэриг хубааһан байна. Мүнөө жэлдэ урда урдынхиһаа һураггүй ехэ ороoһо таряа, үбһэ тэжээл хуряажа абаа, силос ехээр дараа. Тиигээд колхозой ниитын ажахын бүри түргэнөөр хүгжэхэ арга бии болонхой.

Энэ номынь юрэнхы дээрээ яһала һайнаар, ойлгосотой тодоор бэшэгдэнхэй байбашье, дутагдалнууд бии. Һаалишадай, хонишодой, гахайшадай дунда эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүршэлые колхозой партийна организациин яажа дэлгэрүүлдэгынь һайнаар харуулагдаагүй. Комплексно бригадануудта ажахын тоосооной хэр зэргээр нэбтэрүүлэгдэжэ, ямар аша үрэ үгэжэ байһан тухайдань баһал хэлэгдэнэгүй. Механизаторнуудай дунда парторганизациин ямар ажал ябуулдаг тухай, колхозник бүхэндэ зорюулжа агитаторнууд ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг гү, али үгы гү гэжэ мүн лэ мэдэхын аргагүй.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретариин тоосоое КПСС-эй обкомой бюро 1957 оной сентябриин эхеэр шагнаад, саашадаа гол хүтэлбэри болгохо заабаринуудые үгөө бэлэй. Тэрэнэй һүүлээр 9 һарын үнгэрһэн хойно энэ ном бэшэгдэһэн байбашье, КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоолые колхозой партийна организациин ямараар дүүргэжэ байһан тухай хэлэгдээгүй.

Энэ колхоздо үһанай шубуу олоор тэжээхэ, хэдэн мянган туулай үсхэхэ, мяха ехээр абаха тон ехэ арга боломжо бии. Тэрээн тушаа авторнууд дугай үнгэршоо.

Колхозой партийна организацинуудай секретарьнуудта, партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ номой туһа хүргэхэнь дамжаггүй. Республикынгаа колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолһон ниимэ ном олоор хэблэн гаргабал туһатай байхань лабтай.

С. БАДМАЕВ.

* Дамбаев Г. Э., Никифоров С. И. ...нгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ... колхозой партийна организациин ...хүдэлмэри». ...-Удэ, 1958 он.

Мэргэн буудагшад

Россин Федерациин мэргэн буудагшадай суглуулагдамал командада оролсоһон манай республикын спортсменүүд—мэргэн буудалгаар спортын мастернууд: Петр Николаев, Василий Варфоломеев, нэгэдэхи разрядай мэргэн буудагша Цырен Бальжиев гэгшэд Москва городто мэргэн буудалгаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө 37-дохи мүрысөөндэ хабаадалсаһанаа һаяхан бусажа ерэбэ.

РСФСР-эй мэргэн буудагшадай командада гол түлэб Бурядай АССР-эй, Эрхүүгэй областиин, Москвагай спортсменүүд ороһон байна. Манай республикын спортсменүүд ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан комсомол-залуушуулай спартакиадада хабаадалсаһан байгаа. Һүүлээрнь СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө финальна мүрысөөндэ оролсожо, Российска Федерациингаа нэрэ хүндые хамгаалалсаба. Тиигэжэ РСФСР-эй мэргэн буудагшад оронойнгоо ниислэл хотын командын удаа орожо, союз дотороо хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Дэлхэйн 27 гүрэнэй мэргэн буудагшад оронуудайнгаа нэрэ хүндын түлөө тэмсээ. Тэдэнэр дэлхэйн табан түбиһөө хамтарһан байгаа. Европа, Ази, Америка, Австралиһаа хамтадаа 600 спортсменүүд тэрэ мүрысөөндэ хабаадалсаба. Буудалгын спортын уласхоорондын союзай президент Карлссон мүрысөөндэ хабаадагшадые амаршалһан байна. Энээнэй урда тээхи мүрысөөндэ абаһан дамжуулгынгаа шан советскэ спортсменүүд президентдэ тэхэрюулэн үгөө. Мүрысөөн дээрэ элдэб буугаар, элдэб сагаалса буудажа, мэргэнээ туршалсаа. Советскэ спортсменүүд шанда хүртэхэ олохон һуури эзэлээ. Командаараа абаха долоон шангай зургааень манай ороной мэргэн буудагшад абаба. Тиигэжэ советскэ спортсменүүд 74 алтан медаль, англиинхид—6, США-гэйхид—5, чехословакиинхид 4 медаль абанхай.

Гэхэтэй хамта мэргэн буудалгаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бэлэдхэлэй үедэ республикымнай спортсменүүд дэлхэйн 37-дохи түрүү һуури эзэлэлгэдэ хабаадалсахадаа «мастерска тэмдэгтэ» хүртэхэ нормо бултадаа тушааһан байха юм. Тиигэжэ Темлюйскэ заводой хүдэлмэришэн Ц. Бальжиев алтан медаль, заводой слесарь В. Варфоломеев—алтан, мүнгэн медальнуудые, хүдөө ажахын техникумэй багша П. Николаев 2 мүнгэн, 1 гуулин медальнуудые абаһан байна.

Н. Цыбенов.

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа): Ц. Бальжиев, В. Варфоломеев, П. Николаев.

З. Веснинагай фото.

Айлшад илалта туйлаа

Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө «Б» классай командануудай хоорондо үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөн дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Энэ классай зургаадахи зонодо наадажа байһан Улан-Удын «Локомотив» командын футболистнар 13 очкотой боложо, хойношогуур ябана. Мүн манайхидһаа үсөөншье очкотой команданууд бии.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр, сентябриин 21-дэ БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ «Б» классай командануудай ээлжээтэ уулзалга болоо. Энэ уулзалгада манай «Локомотив» командынхид зургаадахи зонын мүрысөөнэй түрүүшүүлэй нэгэн—Барнаул городой «Урожай» командын футболистнартай тулалдаба.

Яһала дулаахан үдэр боложо, стадион дээрэ харагшад олон байба. Футболистнуудай тулалдаан аба абаһаар түргэн темптэйгээр эхилбэ. Түрүүшын үедэ али командынхидай амжалта туйлахань мэдэгдэхээр бэшэ. Добтолго алишье талаһаа боложо, бүмбэгэ нэгэ полиһоо нүгөөдэ поли хүрэтэр намнагдажал байба. Алишье воротадань аюултайшаг үе тохёолдоодшье абана. Иимэ шанга тулалдаанай үедэ секундашье үнэтэй. Минута час мэтэ удаан. Тииһээр байтар манай «локомотивайхидай» хамгаалагшад алдуу гаргажа, айлшад ворота руунь түрүүшынгээ бүмбэгэ ядалгүйхэнөөр сохижорхёо.

Түрүүшын энэ бүмбэгэ уулзалгын саашанхи хуби заяа шиидхэжэрхёо гэхэдэ болохо байна. Юуб гэхэдэ, улан-удынхид муугаар наадажа, айлшадые илахаһаа байха, тэнсэхэншье бэрхэтэйшэг болошоо. Манай командын футболистнар Хунгуреев, Дерновой гэгшэд «амандаа ороһон шара тоһо залгижа шадаагүй» гэһэндэл адли, тохёолдоһон аргагүй зохид үе хэрэглэжэ шадаагүй. Айлшадай воротаһаа 2—3 метрын газарһаа бүмбэгэ хажуу тээшэнь гү, али вратариин гар руу сэхэ сохижо үгэһэн байна.

Нааданай хоёрдохи хахадта айлшад «локомотивайхидай» добтологшые дайража, ялада унаа. Тиигэжэ айлшад 11 метрһээ ворота руугаа бүмбэгэ сохюулха болобо. Тэрэ бүмбэгые сохихо золдо хүртэһэн нүхэр Хунгуреев баһа алдуу гаргажархёо. Бүмбэгэнь воротагай хажуу тээгүүр ябашаһан байна. Иигэжэ энэ уулзалга 1:0 гэһэн тоотойгоор, Барнаулай футболистнарай илалтаар дүүрэһэн байна.

Улан-Удын футболистнарай муугаар наадаһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Командын гэшүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, нааданда бэлэдхэлгэ тон һулаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ шүүмжэлхээр.

А. Михайлов.

Нэгэдэхи бригада түрүүлнэ

Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой нэгэдэхи комплексно бригада колхозойнгоо центрһээ 20 модоной газарта байрладаг юм. Энэ бригадынхид 400 гаран гектар шэниисэ, 350 гектар газарта хара таряа, овёс, зелёнко тариһан байгаа.

Энэ жэлдэ ган гасуур байбашье һаань, бригадын хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн оролдолго гаргажа, таряагаа муу бэшээр ургуулһан байна. Гектар бүриһөөнь арбаад центнер таряан абтаа. Таряа хуряалгын эхилхэлээр колхозой бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн дэлгэрһэн юм. Нэгэдэхи бригадынхид тэрэ мүрысөөндэ түрүүлхэ гэжэ шиидээд, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа. Таряагаа зелёнкоһоо бэшыень 10 үдэрэй турша соо сүм хуряажа, колхоз соогоо түрүүлээ.

Дамба Раднаевай хүтэлбэрилдэг комбайнова агрегат 400 гектар шэниисэ гээлтэ хоролтогүйгөөр хэдэхэн хоногой турша дотор хуряагаа. Мүн комбайнернууд Будаев, Эрдынеев гэгшэд даалгабаринуудаа хоёр дахин дүүргэһэн байна. Мүнөө тус бригадынхид ерэхэ жэлэй тарилгада гүйсэд хүрэхэ үрэһэнэй таряа хаагаад, 200 центнер ороoһо гүрэндөө худалдаад байна. Эдэ үдэрнүүдтэ хартаабха малталга, свёкло болон турнепс хуряалга бригадын гол хүдэлмэри болонхой. Комплексно бригадын бригадир нүхэр Н. Гомбоев үбэлэй хүйтэнэй ерэхэһээ урид малайнгаа байра дулаалжа абахын зорилгоор, дархашуулай бригадада хүнүүдые нэмэжэ үгөө.

С. Цыбикжапов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Болгарида 1923 оной сентябрьда болоһон зэбсэгтэ восстаниин 35 жэлэй ой

СОФИ, сентябриин 20. (ТАСС). Сэрэгэй-фашистска шанга засагта эсэргүүсэн, Болгариин хүдэлмэришэд, таряашадай сентябрьда хэһэн зэбсэгтэ восстаниин болоһоор 35 жэл гүйсэһэнэй ойе Болгариин арад үргэнөөр тэмдэглэнэ.

Сентябрьска тулалдаанай болоһон газарнуудта, мүн восстанида хабаадаһан олон геройнуудай наһа бараһан газарнуудта памятнигууд, дурасхаалай самбарнууд эдэ үдэрнүүдтэ нээгдээ. Фашизмда эсэргүүсэн Европодо болоһон түрүүшын восстани тухай выставкэнүүд, фотовитринэнүүд музей, клуб, уншалгын газар, театр болон эмхи зургаануудта эмхидхэгдээ. Болгариин арадай, Болгариин коммунистическэ партиин түүхын энэ гайхамшагта үедэ зорюулагдан, ороной город, тосхонуудта митинг, суглаанууд болоно.

Болгариин Арадай армиин Софидахи центральна байшангай зал соо баярай үдэшэ үсэгэлдэр үнгэргэгдөө. Тэрээндэ хабаадагшад сентябриин восстаниһаа үлэһэн, шухала зүйлнүүдые — дариин тооһо тортог болоһон, наһа бараһан баатарнуудай шуһанда будагдаһан дайшалхы тугуудые хараһан байна. Эдэ тугууд хэдэ хэдэн партийна организацинуудта хамаатай юм.

Марокко, Тунис. Иемен, Ирагай Республика Алжирай Республикые мэдэрбэ

ПАРИЖ, сентябриин 20. (ТАСС). Франс Пресс агентствын Рабатһаа мэдээсэһэнэй ёһоор Мароккын Министрнүүдэй Советэй канцеляриин түлөөлэгшэ хэблэлдэ толилхын тулада доро дурсагдаһан коммюнике дамжуулаа: «Мароккын правительство хадаа Алжирай республикын саг зуурын правительствые мэдэрһэн тухай шиидхэбэри Министрнүүдэй Советэй заседани дээрэ баталагдан абтаа» гэжэ мэдээсээ.

ПАРИЖ, сентябриин 20. (ТАСС). Алжирай республикын Ферхат Аббасай толгойлдог саг зуурын правительствые Тунисай правительствын мэдэрһэн тухай коммюнике толилогдоо гэжэ Франс Пресс агентство Тунисһаа дамжуулба.

КАИР, сентябриин 20. (ТАСС). Алжирай республикын саг зуурын правительствые Йемен мэдэрээ гэжэ Каирай радио мэдээсэнэ.

КАИР, сентябриин 19. (ТАСС). Ирагай республикаһаа ОАР-та байдаг элшэн сайд Ас-Саммарай Алжирай республикын саг зуурын правительствые Ирагай Республика мэдэрээ гэжэ мэдүүлһэн байна.

Ази, Африкын оронуудтай һанал нэгэдэлгын советэй саг үргэлжын секретариадай хандалга

КАИР, сентябриин 20. (ТАСС). Алжирай республикын саг зуурын правительствын байгуулагдаһан тушаа Ази, Африкын оронуудтай һанал нэгэдэлгын советэй саг үргэлжын секретариат хандалга толилоо. Тэрээнь соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Алжирай түрүүшын правительствын байгуулагдаһан тухай тэмсэл хэжэ байһан алжир арад мүнөөдэр соносхобо. Энэ шэнэ правительствые Африка, Азиин арадууд хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа элишэлхэ зуураа, алжир арадай бэеэ даанхай байдалтай болохо хэрэгтэнь туһалха зорилгоор Каирта болоһон конференциин нэгэн дуугаар баталан абаһан тогтоол бэелүүлэгдэн, энэ правительство байгуулагдаа гэжэ мэдүүлнэ. Франциин империалистнууд 800 мянган хүнһөө бүридэдэг эзэмдэлгын сэрэгүүдээ Алжирһаа дары гаргаг.

Ази, Африкын оронуудтай һанал нэгэдэлгын советэй саг үргэлжын секретариат энэ сүлөөтэ шэнэ правительствые эдэбхитэйгээр дэмжэхыень, алжир арадые бодотоор түлөөлһэн энэ шэнэ правительствые дары мэдэрхын тулада өөһэдынгөө правительствонуудай үмэнэ эрилтэ хэхыень Ази, Африкын арадуудые уряална. Секретариат хадаа Алжирай энэ хуулита правительствые бусад оронуудай мэдэрхын тулада уласхоорондын нүлөө үзүүлхыень Ази, Африкын арадуудые мүн лэ уряалһан байна».

Франциин арадай д[...] асуултын болохы[...] урда тээ

ПАРИЖ, сентябриин 21. (Т
Франциин правительствые т
логшо де Голль зарим минист
дээрээ үдэшүүлэн орон соо
аяншалжа байнхай. Де
Бордоһоо үсэгэлдэр үдэшэ Па
бусажа ерээд, энэ үглөөгүүр
бург ошоһон байна. Засаг
шад хаа хаанагүй тэрээндэ б
угталгануудые эмхидхэнэ.

Гурим сахиха шанга х
нүүдэй абтаһан болобошье, Б
бага зэргын тулалдаан болоһ
на. Де Голлиин үгэ хэлэжэ
да, конституциин проектые
шаажа, дуугаа үгэхые уря
хуудаһанууд митингдэ хабаа
дай дунда тараагдаа, «арсан
гэһэн үгэтэй агаарай бүмбэ
ларһан зон дээгүүр өөдэнь та
һан байна. Иимэ уряа таби
нүүдые полициинхид тэрэ
талмай дээрэһээ абажа о
байна. Хэблэлэй мэдээс
ёһоор, де Голлиин үгэ хэлэ
һүүлээр, конституциин про
зүбшөөгшэд болон буруушаа
дай хоорондо тулалдаан боло
дэн хүн хүнгэнөөр шархатаа,
полициинхид хэдэн хүниие б
тушаагаа.

Франциин үмэнэ бэрхэтэй
зорилгонууд табигдаад байна
митинг дээрэ тобшо үгэ хэлэ
де Голль онсолон тэмдэглээ
зорилгонуудые урдын прави
ство бэелүүлжэ шадахагүй ба
гэжэ ойлгохоор тэрэ хэлэһэн б
Гэбэшье, эдэ бэрхэшээлнү
өөрынгөө толгойлжо байһан пр
тельствын хайшан гээд даба
жэ байһые де Голль тодорхо
хэлээгүй, харин конститу
проектын түлөө дуугаа ү
уряалһан, этигэлтэйгээр
хыень һунгагшадһаа эриһэн б

Энээнтэй дашарамдуулан, «
ните-Диманш» газетэ правите
вын ажал-ябуулгые магтажа
дэдэг номнолой худал хуурма
һые харуулһан статьянуудые
ли хуудаһан дээрэ толилһон б
Де Голлиин засагые толгойлхо
«Алжирта эб найрамдал тог
дохо» гэжэ найдуулагдаһан ба
Гэбэшье тэндэ дайн байлдаа
гэлжэлүүлэгдэһээр гэжэ газет
шэнэ.

Франциин бэеэ даанхай б
лые шэнэ правительство бэхи
хэ юм гэжэ этигэгшэд энд
байна гэжэ газетэ бэшэнэ. Ф
циин сэрэгүүд урда мэтэ не
генерал Шпейделиин коман
ниин мэдэл доро байһан занга
Франциин дипломати Америк
раа бодолые дэмжэнэ. Энээн
Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал
харуулна гэжэ газетэ һану
байна.

Правительство 600 миллион
то хитад арадай ажаһуудагы
нөө хүрэтэр обеёрногүй, тэ
һунгаһан правительствые мэд
гүй гэжэ газетэ бэшэнэ.

ИРАК ОРОН ХҮГЖЭН ДЭБЖЭЛТЫН ШЭНЭ ЗАМДА ОРОБО

Ирак арад 1958 оной июлиин 14-дэ монархиие унагаажа, орон дотороо республика байгуулба. Тиигэжэ хүгжэн дэбжэхэ шэнэ замда ороһон байна.

Ирагые (урдань энэ орониие Месопотами гэжэ нэрлэдэг һэн) эзэмдэн дарлаха гэжэ хариин хархис эзэмдэгшэд үни удаанай һэдэдэг байһан юм. Юуб гэхэдэ, Европоһоо Зүүн урдахи Ази ошодог дэлхэйн замуудай уулзабари дээрэ оршодог, байгаалиин барагдашагүй баялигтай, урэжэл ехэ газар дайдатай Ирак орондо хариин эзэмдэгшэд хододоо һанаашархадаг байгаа бшуу. Энэ орон табан зуун жэл соо Османска империин дарлалта доро байгаа. Һүүлээрнь, нэгэдэхи дэлхэйн дайнай боложо байхада, тэндэ Англиин сэрэгүүд добтолон ороһон юм. 1922 ондо Англи «хуулита ёһоор» Ирагые зонхилон эрхилхэ эрхэ Лига нацаһаа абаад, колониальна дарлалтын мэдээжэ политикые бэелүүлжэ эхилээ бэлэй. Британска империализмда үнинэй алба хэжэ байһан 1-дэхи Фейсал Ирагай хаан шэрээдэ һуулгагдаһан юм. Фейсалай нэрээр далдалагдан, мүн орондоо урбаһан зонхилхы бүлэг феодалнууд, шейх болон алба хаагшадта түшэглэн, Англиин колониальна захиргаан энэ орониие зонхилон эзэрхэжэ ороо һэн.

Эхэ орондоо урбаһан тэдэ хүнүүдые Нури Саид олон жэл соо толгойлһон байгаа.

Англи Ирагые эрхилхэ эрхэһээ 1930 ондо арсаха баатай болоһон юм. Тиихэдэнь Нури Саид Англи Ирак хоёрой хоорондохи договор баталһан байгаа. Тэрэ договорой ёһоор Ирак бэеэ даанхай гүрэн гэжэ ёһын тэдыдэ тоологдохо болоошье һаа, бодото дээрээ Англиһаа дулдыданги үлэһэн юм.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Арабуудай Зүүн зүгтэ Англиин зонхилон эзэрхэхэ хүсэгүй боложо байһые мэдэхэдээ, Нури Саид США-тай барисаатай боложо эхилнэ. 1949—50 онуудта США Ирагта 13 миллион шахуу доллар урьһалажа болгон баадхажа үгөө. 1954 ондо Нури Саидай правительство США-һаа сэрэгэй туһаламжа абаха тухай хэлсээ баталһан байна. Мүн 1955 ондо мэдээжэ Багдадска пактда Ирагые оруулаа.

Нури Саидай зонхилхы бүлэгэй бэелүүлжэ байһан политика ирак арадые туйлай ехээр үгырүүлэн хооһоруулаа.

Ирак 6 миллион хүн зонтой. Тэдэнэй 4 миллиониинь феллах—таряашад. Тэдэнэр үгытэй ядуу ажаһуугаа. Таряашадай 2/3 хубинь эдлэхэ газаргүй байһан дээрэһээ помещигүүдтэ хүлһөөр хүдэлхэ гү, али хэтэрхы ехэ сэнгээр газар саг зуура худалдажа абаха баатай болодог һэн. Тиихэдэ помещик таряашаниие түлбэригүйгөөр ажаллуулхаһаа гадна, түрмэдэ хааха эрхэтэй байгаа. Баян помещигүүд өөһэдөө түрмэтэй байһан юм. Таряаша хүнэй жэлэй олзо доход дунда зэргээр 15 фунт стерлинг арайхан гэжэ болодог һэн.

Хүдэлмэришэдэй байдал бүришье хүндэ хүшэр байгаа. Ороной байгаалиин гол шухала баялиг болохо—нефть хариин гүрэнүүдэй монополинуудай мэдэлдэ байһаар. Эндэ 1957 ондо 3,3 миллиард тонно нефть бии гэжэ багсаагдаһан юм. Энэнь капиталистическэ гүрэнүүдтэхи нефтиин баялигай 10 процентнь болоно. Тэдэ монополинуудта ажалладаг Ирагай хүдэлмэришэд тон бага түлбэри абадаг дээрэһээ арай гэжэ амидаржа байдаг. Ирагай нефтяник үдэр соо 12—14 час хүдэлхэ зуураа, Мексикын нефтянигһаа 5—6 дахин бага салин абадаг һэн. Гэхэ зуура Иргта эзэрхэжэ байһан хариин монополистнууд үзэгдөөгүй ехэ олзо доход үбэршэлжэ, баяжажа байгаа бшуу. Гансахан 1956 оной түрүүшын хахадта тэдэнэр 106.400 мянган доллар сэбэр олзо абаһан байна.

Ирагай жэжэ наймаашад болон ремесленнигүүд мүн лэ тулюур байдалтай һэн.

Иигэжэ ирак арадые хариин колонизаторнуудай тоножо дээрэмдэжэ байһан ябадал орон дотор туйлай ехэ зэбүүрхэл, буруушаалгые үүдхээ. Арад зон жэл ерэхэ бүри колонизаторнуудта ехээр дураа гутадаг боложо байба. Империалистическэ оронуудтай хэһэн тэгшэ бэшэ договорнуудые усадхахын, оронһоо хариин сэрэгүүдые гаргахын түлөө национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ Ирагай үргэн олониитэ хабаадалсажа байгаа. Тэрэшэлэн Фейсал—Нури Саид гэдэг зонхилхы бүлэгэй, мүн помещигүүдэй хуули засагта арад зон ехээр зэбүүрхэдэг болоо һэн. Тиигэжэ империализмда, феодализмда эсэргүү тэмсэл үргэнөөр дэлгэржэ, тэрээндэ ирак арад эдэбхитэйгээр жагсаһан юм.

1955 оной зун орон дотор таряашадай үзэгдөөгүй ехэ восстани гал түймэр шэнгеэр дэлгэржэ, 20 мянган таряашад феодалнуудай газарые хоорондоо хубаажа абаа. Энэ восстани сэрэгэй хүсөөр дарагдаһан юм.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ орон соохи буржуази, интеллигенци, мүн дураа гутаһан помещигүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Фейсал—Нури Саидай бүлэгэй ябуулжа байһан политикые Ирагай армиинхидшье ехээр буруушаажа ороо. «Сүлөөтэ офицернүүд» гэжэ нюуса организаци армида байгуулагдаад, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Абдель Керим Касем болоо һэн. А. Касем мүнөө үедэ Ирагай Республикын премьер-министрын тушаал эзэлжэ байна.

Национальна нэгэдэлэй фронт орон дотор 1957 ондо байгуулагдаһан юм. Тэрэ фронтдо ороной бүхы патриотическа хүсэнүүд, тэрэ тоодо Ирагай Коммунистическэ парти хабаадалсаһан байгаа. Национальна фронт «Сүлөөтэ офицернүүд» гэжэ организацитай нягта барисаа байгуулжа, революционно хубилалта хэхын тула наринаар бэлэдхээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ Национальна фронт орон доторхи байдал тухайда мэдүүлгэ толилоо һэн. «Нури Саидай правительство 3 жэлһээ үлүү саг соо засагаа барина. Теэд энэ үе соо Нури Саидай правительство империализмын политикые бэелүүлжэ, тэрэнэй нүлөөе улам бэхижүүлнэ»,—гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдээ һэн. Үнэхөөрөөшье Нури Саид Ирагые Англиин, Америкын империалистнуудай мэдэлдэ хүсэд оруулжа байгаа. Америкын, Англиин сэрэгэй, экономическа олон тоото түлөөлэгшэд Багдадта элдэб шалтагаанаар улам олошоржо байба. Ирагай газар дээрэ США-гэй ракетнэ зэбсэгэй база байгуулагдахаар хараалагдаһан юм. Мүн Ирагай армидашье хариин элдэб түлөөлэгшэд олошороо һэн. США-гэй сэрэгэй атташейн байражаһан газар Ирагай армиин хоёрдохи Генеральна штабынь шахуу болоһон байгаа. Империалистнуудай заабаряар Ирак Иордани хоёрой Федераци гэдэг байгуулагдаһан юм. Тэрэ федераци Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада хоро хүргэхэ, араб оронуудай нэгэдэхэдэнь һаад тойбо татаха зорилготой байгаа. Тиигэжэ Ирак НАТО-гэй Дунда Зүүн зүгтэхи түшэг тулгууринь болоод байба.

Эгээл тэрэ үедэ ороной арад ниитэ бүри ехээр дураа гутадаг боложо байһан юм. Тиигэжэ империализмда эсэргүү демонстрациин Багдадта 1958 оной июньдэ болоходонь тэрээниие Нури Саидай правительство сэрэгээр тараагаа һэн. Ливандахи событиин болоходо Ирагтахи байдал илангаяа түгшүүрилтэй болоо. Арадай восстани дарахадань Шамунда туһалхын зорилгоор Нури Саид сэрэгээ Ливанда эльгээһэн юм.

Нури Саидай, тэрэнэй эзэд болохо империалистнуудай түсэбынь бэелүүлэгдэнгүй үлэшөө. Генерал Касемэй бригада Бейрут ошохынгоо орондо, Багдад тээшэ шэглэжэ, арад зондоо дэмжэгдэн, монархиин харша гуримые үгы хээ. Хаан сал, мүн Нури Саид алуулаа.

Тиигэжэ шэнэ гүрэн — И Республика байгуулагдаа. Республикын правительство хэдэн шухала хэмжээ-ябуул дые бэелүүлээ.

Ирак арабуудай хархис ф циһаа (Иордани Ирак хоёрой һаа) гараа. Багдадай пакт баадахаяа болёо. Энэ респу Арабуудай Нэгэдэмэл Респу мэдэрээд, тэрээнтэй харилса һалалсаха хэлсээ баталаа. шэнэ Ирак ороной уласхоор түрүүшын договор гээшэ. правительство хаанай констит усадхажа, Ирагай Респуб саг зуурын шэнэ конституци лан абаа. Арадай ажабай һайжаруулха талаар бусад хэмжээнүүд абтаһан байна.

Эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы хэйн арад ирак арадай и гүнзэгы баяр баясхалантайга таба. Ирак Республикые эгэ рүүшээр мэдэрһэн гүрэнүүдэ до Советскэ Союз оролсоно. СССР, КНР-тэй, мүн социа ческэ бусадшье гүрэнүүдтэй д матическа харилсаатай боло нөө энэ Республикые дэлхэйн хи оронууд мэдэрээ.

Бэеэ даанхай байдалтай б Ирагай Республика баруун нүүдэй колониальна гуримай шолонгуудые усадхажа, һалбаран мандуулхын түлөө хүсэеэ элсүүлжэ байна. Ирак энэ зорилгоёо ойрын сагта бэ хээр эрид шиидэнхэй.

Т. КОЛЕСНИЧЕН

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина. 26 Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16.

Н00846. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 46